

ARVIOINTISELOSTUKSESTA ESITETTY LAUSUNNOT JA MIELIPITEET

1. Kemijärven kaupunki

Selostuksessa olevissa havainnekuville on ristiriitaisuuksia sivuilla 81-113; esim. sivulla 89 esitetään kuva, jossa tuulivoimalat ovat 1,5-2 km:n etäisyydellä ja sivulla 109 kuva, jossa tuulivoimalat ovat 2,6-3,2 km:n etäisyydellä, mutta jälkimmäisessä kauempaa otetussa kuvassa tuulivoimalat näkyvät suurempina. Kaupunki edellyttää, että ko. kuvat tarkistetaan ja vaikutus varsinkin Mäntyselän ja –vaaran vakituisen asutukseen esitetään realistisesti.

Sivuilla 164-177 on esitetty voimaloiden aiheuttaman melun vaikutuksia. Vaikutuksien arvioinnissa tulisi ottaa huomioon Mäntyselän ja –vaaran alueiden osalta myös valtatie 5:ltä syntyvä liikennemelu suhteessa voimaloista aiheutuvaan meluun.

Tuulivoimarakentamisen työllisyysvaikutuksia on tarkasteltu sivuilla 212-214 ja 219-220. Työllisyysvaikutuksia on tarkasteltu yleisellä tasolla eikä arviointiselostuksessa ole arvioitu, mikä rakentamisen työllisyysvaikutus Kemijärven kaupungin alueelle syntyy. Esim. sivulla 219 on arvioitu, että työllisyysvaikutus olisi Kemijärven kokoluokan tuulivoimapuistoissa 27-51 henkilöä hankkeen laajuudesta riippuen. Kuitenkin olisi hyvä arvioida, kuinka suuri osuus ko. työllisyysvaikutuksesta jää paikkakunnalle taikka Itä-Lappiin.

Vastaavasti rakentamisen aikaisia työllisyysvaikutuksia tulisi myös arvioida siten, että kuinka suuri osuus töistä jäisi Kemijärvelle taikka Itä-Lappiin. Em. arvioinnilla on hyvin suuri sosiaalinen merkitys, koska Itä-Lapin työllisyystilanne on huono ja kaikki mahdolliset toimenpiteet uusien työpaikkojen syntymiseen ovat tervetulleita.

2. Lapin liitto

Lapin maakuntasuunnitelmassa 2030 on linjattu Lapin kehittämisen pitkäaikaiset tavoitteet. Tuulivoimapuistojen osalta pyritään keskitettyihin ratkaisuihin ja sovittamaan toiminta yhteen matkailun, luonnonsuojelun sekä porotalouden kanssa.

Kemijärvelle suunnitteilla olevat tuulipuistohankkeet sijoittuvat Itä-Lapin maakuntakaavan alueelle. Hanke käsittää tuulivoimaloiden rakentamisen kolmelle eri alueelle ja vaihtoehdosta riippuen voimaloita tulisi 30-35 kpl. Alueet sijoittuvat maakuntakaavassa maa- ja metsätalousvaltaiselle alueelle (M 4514), jolla osoitetaan pääasiassa maa- ja metsätaloustalouteen tarkoitettuja alueita, joita voidaan käyttää pääasiallista käyttötarkoitusta sanottavasti haittaamatta ja luonnetta muuttamatta myös muihin käyttötarkoituksiin. Itä-Lapin maakuntakaavassa ei ole käsitelty tuulivoimarakentamista.

Maakuntakaavatilanne on esitetty raportin kpl 2.8.3. Kappaleessa tulisi esittää myös maakuntakaavakarttaote alueesta sekä kertoa laajemmin maakuntakaavamerkin-

nöistä. Tavoitteena on, että Itä-Lapin maakuntakaavan päivitys aloitetaan vuoden 2012 loppupuolella.

Lapin liitossa on laadittavana ”Lapin eteläisten osien tuulivoimaselvitys”. Selvityksen tavoitteena on kartoittaa Lapin eteläisistä osista (Länsi-Lapin maakuntakaava-alue sekä Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaava-alue) kohteita, jotka parhaiten soveltuvat tuulivoimatuotannolle sekä täsmentää vireillä olevien merituulipuistohankkeiden YVA-selvitysten pohjalta Lapin merialueille osoitettujen tv-aluevarausten rajauksia.

Selvityksen alustavassa paikkatietoanalyysissä YVA-menettelyssä esitetyt kohteet on tunnistettu tuulivoimatuotantoon soveltuviksi alueiksi. Analyysissä on tarkasteltu paikkatietomuodossa olevia lähtötietoja mm. tuulisuuteen, maankäyttöön, korkeussuhteisiin sekä luonnon, maiseman ja kulttuuriympäristön arvokohteisiin liittyen. Kriteerien perusteella on määritetty, mitä alueita suljetaan pois tarkastelusta tai otetaan mukaan tietyin varauksin / tietyin etäisyyksin.

Seuraavassa on esitetty muutamia huomioita arviointiselostukseen:

Tiivistelmässä muut hankkeet Itä-Lapin seutukunnassa kohdassa esitetyt Kuolavaara-Keulakkopää ja Joukhaisselän tuulipuistohankkeet eivät sijoitu Itä-Lapin alueelle.

Selostuksesta tulisi käydä ilmi, miksi alueen keskituulennopeus on ilmoitettu 200 metrin korkeudelta. Tuulivoimaloiden napakorkeus on kuitenkin reilu 100 metriä.

Sivun 161 kartta asutuksen sijoittumisesta tulisi päivittää vastaamaan todellisia vaihtoehtoja sekä tehdä vastaava kartta Untamovaaran alueesta. Sivulla 162 esitetyn kartan perusteella 2 km:n vyöhykkeelle sijoittuu muutamia loma-asuntoja, vaikka tekstissä on maininta vain Männistöstä. Lisäksi havainnekuvien laatua tulisi parantaa, sillä niissä on havaittavissa ristiriitaisuutta.

Sosiaalisten vaikutusten arviointia on suoritettu kahdessa pienryhmäkeskustelussa (15 henkeä / ryhmä), mikä vaikuttaa aika suppealta. Tosin lausuntovaiheessa osallisilla on mahdollista ottaa kantaa asiaan.

Taulukoissa 29-31 on esitetty tiivistetysti vaihtoehtojen ympäristövaikutusten vertailu. Taulukosta saa käsityksen, että alueen metsätalouskäyttö muuttuisi, mikäli alueelle tulisi tuulivoimaloita. Tuulivoimaloiden rakentamisella ei kuitenkaan lähtökohtaisesti voida vaikuttaa alueen metsätalouskäyttöön.

Lapin liiton virasto pitää arviointiselostusta riittävänä pohjana tuulivoiman jatkosuunnittelulle. Selostuksessa esitetyt kohteet on tunnistettu Lapin eteläisten osien tuulivoimaselvityksessä, joka tukee alueiden jatkosuunnittelua.

3. Metsähallitus, Lapin luontopalvelut

Arviointiselostuksessa tarkastellaan hankevaihtoehtoina tuulivoimapuistojen rakentamista Untamovaaran, Kangaslamminvaaran (Kemijärven keskustasta 20 km itään) ja Kuusivaara-Mömmövaaran alueille (Kemijärven keskustasta kaakkoon 27 km). Jokaiselle alueelle on esitetty kaksi eri tuulipuistovaihtoehtoa, jotka poikkeavat

toisistaan tuulivoimaloiden määrän osalta. Nollavaihtoehto on esitetty siten, että tuulivoimaloita ei rakenneta ja alueet säilyvät muuttumattomina.

Arviointiselostuksessa todetaan aivan oikein, että tuulipuistojen merkittävimpiä vaikutuksia ovat maisemavaikutukset, kasvillisuus- ja linnusto- sekä melu- ja varjostusvaikutukset. Tuulipuistojen rakentamisvaiheessa merkittävää on myös lisääntyvä raskasliikenne. Ympäristövaikutusten arvioinnin tueksi hankealueilla on tehty mm. linnusto- ja kasvillisuusselvityksiä. Linnustokartoitus toteutettiin vain kerran kesällä 2010 eikä sitä toistettu kesällä 2011. Selostuksessa todetaankin linnustoselvitysten puutteellisuus, koska seurantaohjelmaosiossa pidetään tarpeellisena linnustoseurannan aloittamista lajikuvausten ja lajimäärien tarkentamiseksi jo ennen rakennustoimenpiteiden aloittamista. Metsähallitus pitää tarpeellisena, että linnustokartoitusta täydennetään olennaisilta osin jo ympäristövaikutusten arviointia varten ennen rakentamissuunnitelmien hyväksymistä. Myös yhteysviranomaisen lausunnossa YVA-ohjelmasta todetaan, että linnustokartoitus olisi tarpeen tehdä pesivän linnuston osalta kaksi kertaa oikeaan aikaan sopivan sään vallitessa.

Linnustokartoitus on puutteellinen erityisesti uhanalaisten, vaarantuneiden petolintujen osalta. Sellainen pesäreviiri on ollut kartoittajien tiedossa Untamovaarassa, mutta sitä ei ole otettu huomioon arviointia tehdessä. Pesän sijainnilla voi olla kuitenkin olennainen merkitys tuulipuiston suunnittelussa. Uusi vastaavanlainen reviiri on havaittu kesällä 2011 Kangaslamminvaaran tuulivoimaloiden alueella siten, että se on tarpeen ottaa huomioon tuulivoimaloiden sijaintia ja lukumäärää suunniteltaessa. YVA-ohjelmassa on mainittu, että uhanalaisen linnun lentokartoitus tehdään. Tätä ei kuitenkaan ole tehty asianmukaisella tavalla. Satelliittilähetinseurannalla on saatu erittäin havainnollisia tuloksia esimerkiksi Muonion Mielmukkavaaraan suunnitellun tuulipuiston osalta. Vastaavanlainen seuranta on suositeltavaa tehdä sekä Untamovaaran että Kangaslamminvaaran alueella, koska tuulipuistojen ja yksittäisten tuulivoimaloiden sijoituspaikkojen vaikutukset uhanalaisen lajin pesäreviirin heikentymiseen tulee selvittää riittävän mittaisin ajanjaksoin ja pätevän asiantuntijan tekemällä lajin lentokartoituksella. Satelliittiseurannalla saadaan selville petolinnun kaartelualueet, lentoreitit pesälle ja pesältä saalistusalueille. Lentokartoituksella on selvitettävä myös alueet, missä nuoret linnut harjoittelevat.

Linnustokartoitukseen kuuluu myös muuttolintujen muuttoväylien tunnistaminen, mitä ei ole vielä tehty riittävän luotettavasti. Vaaranselänteitä muuttoaikana hyödyntävät monet tuulivoimaloiden törmäysriskille alttiit suuret linnut. Muuttoväylien tunnistamisessa tulee erityisesti ottaa huomioon neljän kilometrin etäisyydellä Kangaslamminvaaran hankealueesta sijaitseva Tynnyriaavan Natura-alue (FI1300402), joka on myös arvokas lintukohde (FINIBA). Natura-arvioinnin tarveharkinta edellyttää kyseisen linnustokartoituksen tarkentamista.

Kuusivaara-Mömmövaaran hankealue sijoittuu lähimmillään 150 metrin etäisyydelle Ottavaaran Natura-alueesta (FI1300406) vaihtoehto VE2:n mukaan. Lähimmäksi sijoittuvaa voimalaa varten tehdään noin yhden hehtaarin suuruinen avohakkuu ja kohteelle rakennetaan autotie. Esitetyn mallinnuksen mukaan esimerkiksi melu- ja varjostusvaikutus ulottuu lähes koko mainitulle Natura-alueelle. Luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen Natura-arviointi kuitenkin puuttuu. Riittävänä arviointina ei voida

pitää YVA-selostuksen toteamusta, etteivät Ottavaaran alueen suojeluperusteet vaarannu. Arvioinnissa on otettava huomioon, että vaikka hankkeen yksittäiset vaikutukset eivät olisi mihinkään suojeluperusteena olevaan luontotyyppiin tai lajiin yksinään merkittävä, vähäiset ja kohtalaiset vaikutukset moneen luontotyyppiin tai lajiin saattavat vaikuttaa alueen ekologiseen rakenteeseen ja toimintaan kokonaisuutena. Muutokset voivat kohdistua myös alueen tavanomaiseen lajistoon ja vaikuttaa sitä kautta välillisesti merkittävästi suojeluperusteena olevien lajien sekä luontotyyppien rakenteeseen, laatuun ja toimintaan sekä siten Natura-alueen eheyteen. Vaikka arviointiselostuksessa todetaan, että hankkeen merkittävimpiä vaikutuksia ovat maisemavaikutukset, esitetyissä havainnekuvissa on parantamisen tarvetta. Kuvauskohdat tuulipuistoalueiden suuntaan lienevät hyvin valittuja, mutta niiden keskinäinen vertailu osoittaa epäloogisuutta tuulivoimaloiden erottumisessa eri etäisyyksiltä. Havainnekuvien laatua tulee parantaa realistisemmän käsityksen saamiseksi maisemavaikutuksista.

4. Museovirasto

Vaikutukset maisemaan ja rakennettuun kulttuuriympäristöön

Arviointiohjelmassa ei oltu tunnistettu valtakunnallisia alueidenkäyttö tavoitteita riittävällä tavalla. Selostuksen (taulukko 2) mukaan ne on täydennetty luvussa 3.4.1. Luvussa "Valtakunnalliset alueiden käyttötavoitteet" on kuitenkin ilmaistu epäselvästi valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevan valtioneuvoston päätöksen (30.11.2000, tarkistus 13.11.2008) erityistavoitteet, joiden mukaan alueiden käytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Päätöksen tarkoittama säilyttämismääräys edellyttää, että viranomaisten laatimat valtakunnalliset inventoinnit otetaan huomioon alueiden käytön suunnittelun lähtökohtina. Rakennetun kulttuuriympäristön osalta tällainen inventointi on Museoviraston inventointi valtakunnallisesti merkittävistä rakennetuista kulttuuriympäristöistä RKY (www.rky.fi). Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden osalta alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittama inventointi on Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, Ympäristöministeriö, ympäristönsuojeluosasto, mietintö 66/1992.

Tuulipuistohankkeiden näkyvyyttä valtakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin ja alueen kyläympäristöihin on arvioitu havainnekuvin. Maisemamuutoksen merkittävyttä on arvioitu taulukossa 7 kylä- ja hankealuekohtaisesti. Valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen osalta Kangaslamminvaaran hankealueen vaikutukset Joutsijärven Salpalinja -kohteeseen on arvioitu kohtalaisiksi ja kaikkien vaihtoehtojen vaikutukset Puikkolan kylään vähäisiksi.

Haitallisten vaikutusten ehkäisyn ja lieventämisen keinovalikoima ei ole kulttuuriympäristökohteiden osalta esitetty.

Vaikutukset arkeologiseen kulttuuriympäristöön

Museovirasto ja Lapin maakuntamuseo, joka on toimialueensa arkeologisen kulttuuriperinnön asiantuntijaviranomainen, ovat sopineet että virasto lausuu arviointiselostuksesta myös arkeologisen kulttuuriperinnön osalta.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta antamassaan lausunnossa Museovirasto arvioi, että hankkeella voi olla vaikutuksia arkeologiseen kulttuuriperintöön Kuusivaaran, Untamovaaran ja Tunturipalon puistoalueilla. Näistä Tunturipalo ei enää kuulu YVA-selostuksessa tutkittaviin tuulipuistojen sijoitusalueisiin.

YVA-selostuksessa todetaan Kangaslamminvaaran hankealueella olevat ennestään tiedossa olleet kolme muinaisjäännöskohdetta. Selostuksesta puuttuu neljäs, maakuntamuseon tarkastuksessa vuonna 2010 paikannettu muinaisjäännöskohde, Kummunvaara (muinaisjäännösrekisterin tunnus 1000017025).

Lapin maakuntamuseo on tehnyt tarkastuksen Untamovaaran puistoalueelle syyskuussa 2011. Tarkemmat tiedot tarkastuksesta ovat toistaiseksi vain maakuntamuseolla; Museovirasto tulkitsee, että tunnistetut kulttuuriperintökohteet ovat pääosin samoja, vaaran lakialueella sijaitsevia kohteita, jotka todetaan myös selostuksessa (s.76). Laella on pilkkapuu tai -puita, jotka eivät kuitenkaan ole osoitus hautapaikasta sekä viime sodan aikainen saksalaisten huoltotie, jotka ovat suunnitellulla myllyjen rakennusalueella.

On mahdollista, että hankealueella on arkeologisia lisäselvityksiä vaativia kohteita. Hankkeeseen liittyvät tarkemmat rakennussuunnitelmat, myös tieyhteyksien, huoltoalueiden ym. osalta, tulee toimittaa lausunnot Lapin maakuntamuseoon tai Museovirastoon, jotta niiden vaikutukset voidaan arvioida ja selvittää hyvissä ajoin ennen rakentamisen aloittamista.

5. Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi, ilmailu

Yleisenä huomiona Liikenteen turvallisuusvirasto pitää tärkeänä, että tuulivoimarakentamisen mahdolliset vaikutukset liikenteen turvallisuudelle ja sujuvuudelle sekä esimerkiksi valvontatutkiin selvitetään suunnitteluvaiheessa ja otetaan huomioon hankkeen toteutuksessa.

Liikenteen turvallisuusvirasto korostaa, että mahdollisille lentoesteille on haettava ilmailulain (1194/2009) 165 §:n mukainen lentoestelupa tuulivoimaloiden, niiden rakentamiseen tarkoitettujen nostureiden sekä mahdollisten muiden hankkeen kannalta tarpeellisten korkeiden esteiden pystytykseen ennen esteiden asettamista. Lupaa haetaan Liikenteen turvallisuusvirastolta, joka myöntää luvan esteen asettamiseen lupaehtojen mukaisesti, jollei lentoturvallisuus vaarannu tai ilmaliikenteen sujuvuus häiriinny. Esteen asettajan tulee varmistaa lentoestelupamenettelyn mukaisesti, ettei lentoturvallisuudelle tai ilmaliikenteen sujuvuudelle aiheudu vaaraa taikka haittaa. Lentoliikenteen sujuvuuden osalta virasto suosittelee Finavia Oyj:n lausunnon hankkimista jo suunnitteluvaiheessa.

Edellä on keskitytty ilmaliikenteeseen, mutta liikenteen turvallisuusnäkökulmasta myös mahdolliset vaikutukset muille liikennemuodoille tulisi selvittää tuulipuiston suunnitellun sijainnin osalta.

6. Ilmavoimien Esikunta

Lausuttavana olevassa YVA-selostuksessa on otettu huomioon Ilmavoimien Esikunnan aiemmin antama lausunto Kemijärven tuulivoimahankkeiden YVA-ohjelmasta. YVA-selostuksessa on tuotu esiin ilmavoimien kannalta oleelliset asiat, joita ovat:

- Tuulivoiman mahdolliset tutkavaikutukset ja niiden selvittämisen tarpeellisuus. Selostuksen sivulla 31 tiedostetaan mm. käynnissä oleva VTT:n toteuttama tuulivoimatutkimus.
- Vaikutukset aluevalvontaan,
- Lentoestevaikutus ja siihen liittyvä lupaprosessi,
- Puolustusvoimien lakisääteisten tehtävien toteuttaminen normaali- ja poikkeusoloissa (laki Puolustusvoimista ja aluevalvontalaki) sekä
- Puolustusvoimien alueidenkäyttötarpeiden huomioiminen ja sotilasilmailu.

Ilmavoimien näkemyksen mukaan näiden edellä mainittujen asioiden huomioiminen ja tiedostaminen on tässä vaiheessa riittävää YVA-selostuksessa. Ilmavoimat haluaa kuitenkin korostaa vielä, että ilmavoimien lakisääteisen aluevalvonta-tehtävän kannalta on tärkeää selvittää tuulivoimaloiden vaikutus ilmavalvontatutkiin ennen rakennusluvan myöntämistä tuulivoimaloille. Toistaiseksi ainoa luotettava ja puolustusvoimien hyväksymä keino selvittää tutkavaikutukset on VTT:llä toteutettava tutkavaikutuslaskenta, jonka perusteella tehdään ilmavoimissa asiantuntija-arvio tuulivoimaloiden hyväksyttävyydestä. Tutkavaikutusten selvittämisestä vastaa tuulivoimahankkeen toteuttaja, jonka tulee tilata tutkavaikutusten arviointi VTT:ltä. Tulevaisuudessa ilmavoimat todennäköisesti kykenevät antamaan selkeissä tapauksissa lausunnon myös ilman vaikutusanalyysiä. Ilmavoimien Esikunnalla ei ole muuta huomautettavaa Kemijärven tuulipuistohankkeita koskevasta ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta.

Suunnitelluilla tuulivoimaloilla ei ole lentoestevaikutusta sotilasilmailulle. Jatkossa mahdollisiin viranomaisneuvotteluihin ilmavoimat tulevat asettamaan tarvittaessa edustajan Lapin Lennostosta.

7. Paliskuntain Yhdistys

Poronhoitolaki ja valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Tuulipuistot sijoittuisivat Hirvasniemen paliskunnan alueelle. Hirvasniemen paliskunnan suurin sallittu eloporoluku on 2300 ja poronomistajia oli 70 poronhoitovuonna 2009 - 2010.

Poronhoitoalueella toimittaessa tulee ottaa huomioon sitä koskeva erityislaki, Poronhoitolaki (848/1990). Poronhoitolaissa määritellään porojen vapaa laidunnusoikeus maanomistuksesta riippumatta, ja lailla tunnustetaan tämä pysyväksi oikeudeksi. Poronhoitolain ja muun lainsäädännön lisäksi poroelinkeinoa turvataan myös valtioneuvoston päätöksellä valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista. ”Luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityiset aluekokonaisuudet” -luvun yleistavoitteissa todetaan: ”Poronhoitoalueella on turvattava poronhoidon alueidenkäyttölliset edellytykset.” Hankkeessa ei ole tunnistettu eikä myöskään tutkittu sen suhdetta em. valtakunnalliseen alueidenkäyttötavoitteeseen.

Poroelinkeinoon kohdistuvia vaikutuksia

Tuulipuisto rakenteineen aiheuttaa suoria laidunmenetyksiä. Suorien laidunalueiden vähenemisen lisäksi ihmistoiminnasta voi aiheutua vaikutuksia porojen laidunnukseen myös laajemmalle alueelle, eli nk. epäsuoria laidunmenetyksiä. Kevättalvi, vasoma-aika ja sen jälkeinen alkukesä ovat tutkimusten mukaan erityisen herkkiä kausia porojen häiriintymiselle. Häiriön myötä porojen stressi ja energian kulutus kasvavat ja ravinnonotto on vähäisempää kuin häiriöttömällä alueella. Näin ollen porojen painot (mm. teuraspainot) voivat laskea, mikä aiheuttaa suoria menetyksiä teurastulon menetyksenä ja ylimääräisiä kustannuksia ruokintakustannusten lisääntymisenä (talven yli jäävät eloporot).

Tuulipuistosta ja siihen liittyvistä rakenteista voi olla vaikutuksia poronhoidon toiminnalle. Voimajohtolinjat ja tuulipuisto itsessään (lentoeste) vaikeuttavat porojen kokoamista ja kuljettamista helikopterilla. Kuljetusreitille osuva voimajohtolinja vaikeuttaa kuljettamista aiheuttaen lisätyötä ja kustannuksia. Porotokka hajoaa helposti luonnottomalla aukolla, ja voimajohtopylväiden harukset ja raivatun puuston kannot vaikeuttavat maastoajoneuvoilla kulkemista ja aiheuttavat jonkin asteisen turvallisuusriskin. Lisäksi poroille tapahtuvien onnettomuuksien määrä voi kasvaa puiston alueella (mm. tippuva jää) ja liikenteessä.

Ympäristövaikutusten arviointi hankkeessa

Kemijärven tuulipuistojen hanketta koskeva YVA-selostus on sekava, ja sieltä on vaikea löytää asioita. Selostus sisältää epäolennaisuuksia ja toistoa. Kaikissa kartoissa ei ole mittakaavoja ja lähdeluettelosta puuttuu lähteitä. Selostuksessa ei ole esitetty käytännössä toisistaan eroavia hankevaihtoehtoja, vaan pelkästään 1-2 tuulivoimalan erot aluetta kohti.

Poroelinkeinoon perustiedot ja vaikutukset poroelinkeinoon on esitetty YVA-selostuksessa puutteellisesti, ja tekstissä on myös suoranaisia virheitä. Jo perustavaa laatua oleva lähtötieto, poronhoitoalueen sijoittuminen Suomessa, on tekstissä virheellinen. Selostuksen mukaan myös ”Kuusivaara-Mömmövaaran alueella ei harjoiteta poronhoitoa.” (s. 203) Väite on virheellinen, sillä kaikki hankealueet sijoittuvat poronhoitoalueelle ja niillä siten *harjoitetaan poronhoitoa*. Vaikka alueella ei olisikaan poronhoidon infrastruktuuria, ovat ne silti osa paliskunnan toiminnallista kokonaisuutta *porojen laidunalueina*. Poroelinkeinoon perusta ovat luonnonlaitumet ja se, että poro laiduntaa suurimman osan vuodesta (useilla alueilla jopa koko vuoden) luonnossa täysin vapaasti, ottaen sieltä ravintonsa. Paliskuntain yhdistys haluaa lisäksi huomauttaa perusasiasta, joka toistuu tekstissä virheellisenä jatkuvasti ja voi aiheuttaa

sekaannuksia asiaa tuntevassa lukijassa. Jokaisella paliskunnalla on vain yksi johtaja, jota nimitetään *poroisännäksi* (Hirvasniemessä hän on Jukka Knuuti). Muut paliskunnan jäsenet ovat poromiehiä tai poronomistajia tai paliskunnan osakkaita, mutta eivät isäntiä.

Selostuksessa ei ole riittävällä tavalla selvitetty alueiden merkitystä poroelinkeinolle. Edes helposti saatavilla olevia perustilastotietoja alueen poronhoidosta ei ole selvitetty. Liikennevahinkojen osalta (s. 203) viitataan koko poronhoitoalueen tilanteeseen kymmenen vuoden takaa. Liikennevahinkojen määrää Hirvasniemen paliskunnassa ei ole selvitetty.

Kemijärven tuulipuistohanketta ei voi verrata Suomen tällä hetkellä toiminnassa oleviin tuulivoimapuistoihin, sillä puistot ovat huomattavasti pienempiä laajuudeltaan (3-5 voimalaa) ja niiden voimalat kooltaan (450 ja 600 kW) kuin tutkittavana olevat Kemijärven puistot. Lisäksi Muonion paliskunnan mukaan Oloksen tuulipuisto sijaitsee matkailukeskuksessa, alueella jolla ei ole merkitystä porolaitumena: porot eivät laidunna siellä muun häiriön vuoksi muutenkaan.

Selvityksessä viitataan toistuvasti tutkimukseen (Flydal et al.), jossa vuosikkaita naarasporoja pidettiin aitauksessa ja tuulimyllyjä käynnistettiin ja sammutettiin. Tekstissä ei kuitenkaan mainita sitä seikkaa, että porot todennäköisesti tottuivat aitauksessa häiriöön, eivätkä väistä sitä samalla tavalla kuin vapaana liikkuessaan - yksinkertaisesti siitä syystä, ettei niillä ole siihen aidattuna mahdollisuutta. Aidatusta eläimestä ei näin ollen voida vetää johtopäätöksiä vapaana liikkuviin eläimiin (kuten Kemijärven tuulipuistojen selvitysalueella). Näin todetaan myös viitatussa tutkimuksessa (Flydal et al. 2004). Lisäksi tutkimusten mukaan vuosikkaat (ja hirvasporot) eivät ole yhtä herkkiä ihmistoiminnasta aiheutuvalla häiriöllä kuin aikuiset vaatimet vasoineen (esim. Vistnes 2008).

Tuulipuistojen vaikutuksia porolaitumiin (mm. menetysten määrä ja laatu) ei ole arvioitu. Porojen laiduntamiseen kohdistuvia vaikutuksia on kuvattu suppeasti. Porojen kulkua kuvataan yksittäisellä nuolella kartassa sivulla 205. Tekstissä ei ole tunnistettu sitä, että kyseessä on yleispiirteinen kulkusuunta ja porot todellisuudessa kulkevat alueella ristiin rastiin, ja muuallakin kuin nuolen osoittamalla alueella. Vaikutusten arvioinnissa arvellaan porojen voivan kiertää tuulivoimalat. Selostuksessa ei ole tunnistettu seurausta: mikäli näin tapahtuu, on kyse epäsuorasta laidunten menetyksestä. Tämänkään laidunmenetyksen laajuutta ei ole arvioitu.

Tuulipuistojen vaikutuksia Hirvasniemen paliskunnan poronhoitotöihin ja poronhoidon rakenteisiin ei ole selvitetty. Selostuksessa mainitaan, että Untamovaaran pohjoispuolella sijaitsee "poronhoitoalue", mutta alueella tapahtuvaa toimintaa ei ole tekstissä käsitelty. Tämä "poronhoitoalue" on todellisuudessa naapuripaliskunnan osakkaan talvitarha-alue. Tarhan omistava poromies on selostuksen mukaan keskustelutilaisuudessa ilmaissut huolensa porojen häiriintymisestä alueella (s. 200, 206). Hänelle vastataan, että melumallinnusten mukaan melu ei ulotu tarhoille. Melumallinnusten karttatarkastelun perusteella alueelle ei ulotu ihmiselle määritellyillä raja-arvoilla *melua*, mutta poro voi silti kuulla lapojen pyörimisestä aiheutuvan äänen ja häiriintyä siitä. On kuitenkin mahdollista, että porot tarhassa tottuvat ääneen, sillä niillä ei ole muuta mahdollisuutta (vrt. esim. Flydal et al. 2004).

Voimajohtojen vaikutuksia porolaitumiin tai porojen laiduntamiseen tai poronhoitotöihin ei ole arvioitu. Voimajohtojen osalta vaikutusmekanismeja kuvattaessa todetaan, että "...eniten voimajohtolinjoista on haittaa, jos ne sijaitsevat poronhoitoalueilla eikä metsässä". Mitä tämä tarkoittaa, jää epäselväksi, sillä asiaa ei käsitellä vaikutusten arvioinnin puolella. Vaikutusmekanismeissa todetaan myös (oikein), että "varsinkin vaatimet vasaimeen välttävät voimalinjoja ja muita rakennettuja paikkoja enemmän kuin muut porot." Selostuksessa ei kuitenkaan ole selvitetty millaisia poroja voimajohtojen tai tuulipuistojen alueella pääosin laiduntaa ja mihin vuodenaikaan.

Porotaloudelle aiheutuvien haittojen lieventämistä käsitellään selostuksessa vähän. Selostuksen mukaan alueen paliskunnista ehdotetaan neuvottelujärjestelmän luomista hankevastaavan kanssa. Hirvasniemen paliskunnan mukaan neuvotteluita asiasta ei ole käyty, kuten alun perin on luvattu. Selostuksessa mainitaan, että poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia tulee seurata, mutta ei kerrota tarkemmin millainen järjestelmä seurannalle aiotaan luoda (sivu 228). **Poroelinkeinon kanssa tulee neuvotella hankkeen vaikutuksista ja niiden seurannasta.** Asiasta tulee sopia pikimmiten, eli ennen kuin hanketta viedään eteenpäin. **Poronhoidolle aiheutetut haitat tulee kompensoida täysimääräisesti.** Myös rakentamisen keskittäminen aikoihin, jolloin poroja ei ole alueella sekä liikkumisen ja muun ihmistoiminnasta aiheutuvan häiriön välttäminen vähentää porojen kokemaa häiriötä ja epäsuoria laidunmenetyksiä alueella. Hankkeen vaikutusten seuranta tulee tehdä niin rakentamisen kuin toiminnankin aikana. Hirvasniemen paliskunta on hankkinut poroille GPS-paikantimin varustettuja kaulapantoja. Niiden avulla saadaan porojen laidunnuksesta tietoa, jota voidaan käyttää hyväksi myös tuulipuiston ympäristövaikutusten selvittämisessä ja seurannassa.

Kaiken kaikkiaan selostuksen poroelinkeinoon liittyvä osa on laadittu asiantuntemattomasti, eikä sitä voida pitää riittävänä. Yleensä tämän kokoluokan hankkeiden YVA-menettelyissä on seuranta- tai ohjausryhmä, joka toimii mm. paikallisen tiedon ja asiantuntemuksen jakajana. Poronhoitoalueella em. ryhmissä tulee aina olla alueen paliskuntien edustus, ja usein niissä on myös muuta porotalouden asiantuntemusta, esim. Paliskuntain yhdistyksen tai porotutkimuksen edustajia. Tällaista ryhmää ei tässä hankkeessa ole YVA-selostuksen mukaan ollut lainkaan. Tämä voi olla osasyynä siihen miksi YVA-selvitys ja menettely muutenkin (mm. neuvottelut poroelinkeinon kanssa) ovat jääneet puutteelliseksi.

YVA-selostuksessa tarkastelluilla vaihtoehtoilla VE 1 ja VE 2 ei juurikaan ole eroa poroelinkeinon näkökulmasta, sillä niissä on vain 1-2 voimalan erot alueittain. Poroelinkeinon kannalta vähiten haittaa aiheuttava vaihtoehto olisi VE 0, missä hanketta ei toteuteta.

Hirvasniemen paliskunta on YVA-ohjelmavaiheessa ilmoittanut, ettei se vastusta hanketta, mikäli sen kanssa neuvotellaan ja asiat sitä kautta hoidetaan. Jo ohjelmavaiheessa nähtiin, että ehdotettu pelkkiä laitumia koskeva selvitys tulisi olemaan liian suppea. Myös Paliskuntain yhdistys on lausunnossaan edellyttänyt toimivan neuvottelujärjestelmän luomista. Näin ei ole tapahtunut.

Paliskuntain yhdistys katsoo, että YVA-selostus on porotalouden osalta riittämätön.

Paliskuntain yhdistys peräänkuuluttaa edelleen hyvien neuvottelukäytäntöjen ottamista käyttöön. Poroelinkeinon kanssa tulee neuvotella hankkeen haitoista ja niiden lieventämisestä ja kompensoinnista. Neuvotteluja tulee jatkaa niin kauan kunnes molemmat osapuolet ovat tyytyväisiä. Neuvotteluissa tulee sopia järjestelmä hankkeen vaikutusten seurannalle.

8. Hirvasniemen paliskunta

Hirvasniemen paliskunta on pettynyt arviointiselvityksen laatuun. Selostuksen laadinnassa ei porotaloutta ole huomioitu asianmukaisella tavalla. Paliskunnan kanssa ei ole käyty minkäänlaisia neuvotteluja tai keskusteluja hankkeen tiimoilta. Aikaisemmassa arviointihakemuksessa todettiin mm. neuvottelujen ja keskustelujen kautta porotalouden näkemykset otettavan huomioon.

Paliskunta ei katso asiavirheitä sisältävän ja muutenkin kyseenalaisesti porotalouden asiaa lähestyvän arviointiselostuksen täyttävän sille asetettuja vaatimuksia. Arviointiselvitys ei tunne paikallista ja alueellista poronhoitoa lainkaan.

Hirvasniemen paliskunta on pakotettu muuttamaan kantaansa tuulivoimapuistojen rakentamisen suhteen. Arviointiselostuksen pohjalta paliskunta ei katso porotalouden asian tulevan riittävästi selvitettyksi. Paliskunta ei voi hyväksyä laidunalueilleen tulevaa uutta toimintaa ilman neuvotteluja. Arviointiselostuksen pohjalta tuulivoimapuistot ovat Hirvasniemen paliskunnan poronhoidolle vahingollisia.

9. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos

Kemijärven tuulipuistohankkeiden YVA-selostuksessa on tarkasteltu monipuolisesti hankkeiden vaikutuksia mm. maisemaan, meluun, kasvillisuuteen ja eläimistöön sekä alueen elinkeinoihin ja virkistyskäyttöön. Hankkeen vaikutukset mm. alueen kasvillisuuteen ja eläimistöön arvioidaan YVA-selostuksessa yleensä ottaen paikallisiksi. Vaikutusten arvioidaan olevan voimakkaimmat rakentamisen aikana, kun kasvillisuus poistetaan tuulivoimaloiden ympäriltä, johtolinjan kohdalta sekä uusilta tielinjauksilta ja nykyisten teiden levennysten kohdilta. Rakennustoimenpiteistä uusien teiden rakentaminen voi aiheuttaa alueiden pirstoutumista ja muuttaa joidenkin kasvi- tai eläinlajien esiintymistä, mutta pitkällä aikavälillä vaikutusten arvioidaan jäävän vähäisiksi. Tuulivoimaloiden toiminnan aikana kasvillisuus voimaloiden ympärillä palautuu hiljalleen ja myös eläimien, kuten kanalintujen, oletetaan palaavan entisille alueille.

Hankealueiden virkistyskäyttö koostuu hirvien ja metsäkanalintujen metsästyksestä sekä marjastuksesta. Hirven ja metsäkanalintujen metsästysalueita sekä hirvien vaellusreittejä ja metsäkanalintujen soidinalueita on selvitetty Kemijärven riistanhoitoyhdistykseltä ja paikallisilta metsästyssseuroilta sekä Kemijärven yhteismetsältä mm. kokousten, haastattelujen ja karttakyselyjen avulla. Saatujen arvioiden mukaan tuulivoimaloiden rakentaminen ei estä metsästystä alueilla, vaikka hankealueen rakentaminen, tuulivoimalat ja uudet tiet sekä nykyisten teiden levennys voivat pirstoa ja heikentää mm. metsäkanalintujen elinpiirejä alueella. Lisäksi hirvien kulkureitit voivat muuttua rakentamisen seurauksena. Hankkeen vaikutusten arvioidaan kohdistuvan metsästyksen lähinnä metsästyksen mielekkyyden

vähennemisenä alueella, kun sen luonne muuttuu tuulivoimaloiden rakentamisen myötä. Hankealueille rakennettavien uusien teiden arvioidaan kuitenkin helpottavan virkistyskäyttöä, kun alueet ovat entistä paremmin saavutettavissa esimerkiksi alueella liikkuville marjastajille. Talvella tuulivoimaloiden lapoihin ja rakenteisiin muodostuva jää ja sen irtoaminen muodostaa turvallisuusriskin alueella liikkuville. Noudattamalla tuulivoimala-alueelle sijoitettujen turvaopasteiden ohjeita, arvioidaan liikkumisen kuitenkin olevan alueella turvallista.

YVA-selostuksessa tarkastellut elinkeinot ovat poronhoito ja matkailu, joihin hankkeen vaikutuksia on arvioitu kuulemalla porotalouden edustajia mm. pienryhmäkeskustelussa tai (puhelin)haastattelussa. Lisäksi Hirvasniemen ja Sallan paliskunnilta on aikaisemmin saatu lausunnot tuulipuistohankkeesta. Arvioitaessa porotalouteen kohdistuvia vaikutuksia on myös hyödynnetty Mielmukkavaaran tuulipuistohankkeen porotalousselvitystä (Nieminen 2009) ja joitakin kotimaisia ja ulkomaisia tutkimusjulkaisuja aiheesta.

Tuulivoimahankkeiden arvioidaan saattavan vaikuttaa porotalouteen mm. porojen vaellusreittien muuttumisena ja "Untamovaaran hankealueen välittömään läheisyyteen sijoittuvan poronhoitoalueen ympäristön muutoksena". Rakentamisen aikana porojen arvioidaan voivan karttaa alueita niin tuulivoimaloiden kuin uusien teiden ja sähköasemien lähellä. Pysyviä vaikutuksia voivat olla laidunmenetykset, joskin niiden oletetaan olevan vähäisiä. Poroisäntä Jukka Knuutin kanssa käytyyn puhelinkeskusteluun viitaten ei myöskään pidetä oleellisina vaikutusarvioinnin tässä vaiheessa "laidunalue-, vasomisalue- tai ruokailualue selvityksien" tekemistä. Edelleen haastatteluissa saadun "tiedon mukaan Kuusivaara - Mömmövaaran alueella ei harjoiteta poronhoitoa". Poronhoidolle arvioidaan olevan myös hyötyä uusista maankäyttömuodoista.

Porojen laiduntamisen ja liikkumisen kannalta tuulipuistojen rakentamisen haittojen arvioidaan olevan lyhytaikainen silloin, kun vaellusreitille sijoitettavia teitä ja tuulivoimaloita rakennetaan. YVA-selvitykseen on kartoitettu pieni "poronhoitoalue", joka sijoittuu lähelle Untamoahoa. Mm. tehtyjen meluselvitysten ja sähkölinjojen sijoittelun perusteella Untamovaaran tuulivoimaloilla ei katsota olevan negatiivista vaikutusta poronhoitoon tämän "poronhoitoalueen" kannalta. Hankevaihtoehtojen vaikutusten tiivistetyssä vertailussa (alkaa sivulta 230) minkään hankevaihtoehtoon ei arvioida heikentävän Kemijärven poronhoitoa.

Arvioinnissa mainitaan kuitenkin YVA-selostuksen arvointitietojen poronhoidon osalta perustuvan vähäiseen tietoon porojen käyttäytymisestä ja vaelluksesta tuulivoimala-alueilla. Siksi haittojen lieventämiseksi tarkemmat tiedot alueen porojen vaellusreiteistä ja lautumista esitetään tarkistettavaksi paliskunnan edustajalta tai poroisänniltä, jotta tiedot voidaan huomioida rakennussuunnitelmia tehtäessä. Samalla arvioidaan voitavan mahdollisuuksien mukaan välttää liikkumista alueilla, joita porot käyttävät. Myös yhteydenpitoa paliskuntien poroisäntien kanssa ja heidän mielipiteidensä huomioimista hankkeen edetessä korostetaan, jotta voidaan ehkäistä haittoja ennen niiden syntymistä.

RKTL katsoo, että virkistyskäyttöön, riistaeläimiin ja linnustoon liittyvät selvitykset ovat riittävän laajoja ja antavat kohtuullisen hyvän yleiskuvan mm. hankealueiden riistaeläimistä ja niiden metsästyksistä alueella. Myös tuulipuistohankkeiden

mahdollisista vaikutuksista riistaeläimiin, niiden elinpiireihin tai kulkureittien muutoksiin hankealueilla sekä riistaeläinten metsästykseen on arvioitu kohtuullisen monipuolisesti sen tiedon varassa, mitä on saatu kerättyä paikallisilta metsästysseuroilta, Kemijärven riistanhoitoyhdistykseltä ja Kemijärven yhteismetsältä. RKTL esittää kuitenkin, että tuulipuistohankkeiden mahdollisesti toteutuessa, tulisi yhteydenpitoa paikallisiin metsästysten edustajiin edelleen jatkaa ja huomioida heidän näkemyksensä ja tietonsa riistaeläinten ja metsästykseen kohdistuvien haittojen minimoimiseksi.

Sen sijaan paikallisten elinkeinoin liittyvien selvitysten osalta RKTL katsoo, että poronhoitoon liittyvässä osassa YVA-selosteessa tehdyt selvitykset ja niiden pohjalta tehdyt arviot ovat puutteelliset, vaikka niissä on jossain määrin kuultu poronhoidon edustajia mm. pienryhmäkokouksissa ja puhelinhaastattelussa. YVA-selosteessa ei ole kuitenkaan riittävästi selvitetty ja kuvattu alueen poronhoitoon liittyviä perusasioita kuten tuulipuistohankkeiden sijoittumista paliskuntien alueille, hankealueiden tämän hetkistä käyttöä poronhoidossa, porojen laiduntamista eri vuodenaikoina hankealueilla, poronhoitotöitä hankealueilla tai hankealueiden vaikutuspiirissä olevia poronhoidon rakennelmia (mm. erotusaidat). Lisäksi muutamien selvityksessä käytettyjen termien epämääräinen tai epäselvä käyttäminen, kuten mm. ”poronhoitoalue”, ”poroisäntä” ”paliskunnan edustaja” ja ”poronhoidon harjoittaminen”, aiheuttaa tulkintavaikeuksia esitettyjen tai kuvattujen asioiden ymmärtämisessä.

Käytettäessä mm. termiä ”Untamovaaran poronhoitoalue” ei selviä, minkälaisesta alueesta on kysymys, sillä yleensä termillä ”poronhoitoalue” tarkoitetaan laajaa aluetta, jossa on oikeus harjoittaa poronhoitoa (esim. Suomen poronhoitoalue). Lisäksi mm. maininta ”Kuusivaara - Mömmövaara alueella ei harjoiteta poronhoitoa” antaa ehkä väärän tai liian yksipuolisen kuvan alueen käytöstä poronhoidossa, sillä mm. poronhoitolain mukaan alueella voidaan kuitenkin harjoittaa poronhoitoa. Kun puhutaan paliskuntien tai poronhoidon edustajista, ei selviä onko kysymyksessä paliskunnan virallinen edustaja (poroisäntä tai muu paliskunnan valtuuttama henkilö) vai paliskuntaan kuuluva yksittäinen poronhoitaja eli poromies. Todennäköisesti ainakin termit poroisäntä ja poromies sekoitetaan YVA-selostuksessa tahattomasti.

YVA-selostuksessa myönnetäänkin arviointitietojen poronhoidon osalta perustuvan vähäiseen tietoon ”porojen käyttäytymisestä ja vaelluksesta tuulivoima-alueilla”. Tuulipuistojen haittojen vähentämiseksi tarkemmat tiedot alueen porojen vaellusreiteistä ja lautumista esitetään kuitenkin tarkistettavaksi paliskunnan edustajalta tai poroisänniltä. Tämä toimintatapa ei kuitenkaan ole RKTL:n näkemyksen mukaan oikeassa järjestyksessä tehty menettely YVA-prosessissa, sillä YVA-selostuksen tulisi jo sisältää riittävät ja tarpeeksi luotettavat tiedot mm. alueen elinkeinoista. Nämä perustiedot poronhoidosta voidaan koota YVA-selostukseen haastatteleamalla paliskunnan virallisia edustajia (poroisäntä, työnjohtajat ja hallituksen jäsenet) riittävän laajasti, yksityiskohtaisesti ja monipuolisesti. Tietoja voidaan ja on syytäkin täydentää myös alueen muille poromiehille tehdyillä kyselyillä. Edelliseen viitaten RKTL katsoo, että YVA-selostuksen hankevaihtoehtojen vertailussa esitetyt arviot tuulipuistohankkeiden toteuttamisvaihtoehtojen vaikutuksista poronhoitoon ovat puutteelliset (alkaa sivulta 230) ja niitä tulee osin uusia ja tarkentaa.

Lausunnossaan Hirvasniemen ja Sallan paliskunnat toteavat, että nämä paliskunnat eivät vastusta Kemijärven tuulipuistohankkeita. Poronhoidon edustajat huomauttavat kuitenkin, että tuulipuistohankkeista saattaa aiheutua ennalta arvaamattomia haittoja,

jolloin poroisäntien kanssa tulee neuvotella mahdollisten haittojen pienentämisestä. RKTL katsoo, että YVA-selostuksessa esitetty yhteydenpito ja neuvottelu paliskuntien kanssa hankkeen eri vaiheissa poronhoidolle aiheuttamien haittojen lieventämiseksi on erittäin hyvä keino huomioida poronhoito. Kaikki kolme tuulipuistoa sijoittuvat alueellisesti yhden paliskunnan alueelle eli Hirvasniemen paliskuntaan, jolloin erityisesti Hirvasniemen paliskunnan poronhoitoon liittyvää selvitysosaa tulee koota, laajentaa ja tarkentaa YVA-selosteessa.

10. Lapin ELY-keskus, kalatalousviranomainen

Tuulipuistojen vaikutusalueella ei sijaitse kalataloudellisesti merkittäviä vesistöjä. Hankkeen vesistövaikutukset rajoittuvat rakentamisaikaiseen pienten latvapurojen mahdolliseen lyhytaikaiseen veden samentumiseen. Rakentamistyöt tulee tehdä siten, että mahdollinen veden samentuminen estetään tai minimoidaan.

11. Fingrid Oyj

Fingrid Oyj on valtakunnallinen kantaverkkoyhtiö, joka vastaa Suomen sähköjärjestelmän toimivuudesta sähkömarkkinalain perusteella sille myönnetyn sähköverkkoluvan ehtojen mukaisesti. Yhtiön on hoidettava sähkömarkkinalain edellyttämät velvoitteet pitkäjänteisesti siten, että kantaverkko on käyttövarma ja siirtokyvyltään riittävä.

Fingrid Oyj on asettanut tuulivoimalaitokselle lähtökohtaisesti samat liityntävaatimukset kuin muillekin sähköntuotantolaitoksille. Yleiset vaatimukset on määritetty pohjoismaisissa tuulivoimalaitosten liittymisehdoissa (Nordel Connection Code for Wind Turbines, November 2006), jonka liiteosassa on esitetty kansalliset vaatimukset. Muuten liityttäessä kantaverkkoon noudatetaan suomalaisia ns. yleisiä liittymisehtoja (YLE2007) ja voimalaitoksille asetettuja järjestelmätekniisiä vaatimuksia (VJV2007).

Vaatimusten ja ehtojen avulla varmistetaan koko sähköjärjestelmän toimivuus koordinoitusti mm. häiriötilanteissa. Alueverkkoyhtiöt vastaavat Fingrid Oyj:n suuntaan kantaverkon liittymisvaatimusten ja voimalaitosten järjestelmätekniisten vaatimusten täyttymisestä verkossaan.

Lähtökohtaisesti tuulivoimapuisto on liitettävä 400 kV:n jännitteeseen verkkoon, kun tuulivoimapuisto on teholtaan yli 250 MVA tai jos tuulivoimapuiston yhteisteho on 100 - 250 MVA ja tuulivoimapuistoa ei ole sähköverkon kannalta teknistaloudellisesti tarkoituksenmukaista liittää 110 kV:n verkkoon. Alle 100 MVA:n tuulivoimapuistot voidaan pääsääntöisesti liittää 110 kV:n jännitteeseen verkkoon, mutta hankkeesta vastaavan on sovittava tuulivoimapuiston liitynnän teknisestä toteutustavasta hyvissä ajoin Fingridin ja ko. alueellisen verkkoyhtiön kanssa

Kemijärven tuulivoimapuistot

Fingrid tarkastelee ja selvittää sähkönsiirron kantaverkon kehitystarpeet ja periaatteelliset ratkaisut yhtenä kokonaisuutena yhteistyössä nykyisten ja mahdollisten tulevien asiakkaiden kanssa. Fingrid Oyj on käynyt keskusteluja Oxford Intercon Energy Oy:n ja alueellisten verkkoyhtiöiden kanssa suunniteltujen tuulivoimapuistojen liittämismahdollisuuksista sähkönsiirtoverkkoon. Oxford Interconin suunnittelema puistoja ei ole suunniteltu liitettävän suoraan kantaverkkoon, vaan 110 kV:n

jännitteiseen Koillis-Lapin Sähkö Oy:n sähköverkkoon. Koillis-Lapin Sähkö Oy:n verkko liittyy Kemijoki Oy:n omistamaan sähköverkkoon, josta on yhteydet kantaverkkoon.

Haluamme tuoda esiin, että Lapin alueella on tällä hetkellä suunnitteilla huomattava määrä voimantuotantohankkeita eri suunnitteluvaiheissa. Hankkeiden etenemisestä ja toteutumisesta riippuen tulevaisuudessa on mahdollista, että Lapin alueen kantaverkkoa olisi vahvistettava. Vahvistustarpeet riippuvat alueen sähkön tuotannon kasvun ja tuotantokoneistojen teknisten ominaisuuksien ohella kulutuksen kehittämisestä ja ajoituksesta.

Mielipide A

UNTAMOVAARAN VANHAT METSÄT JA UHANALAINEN LINNUSTO

1. Vanhat metsät

Untamovaaran vanhoja metsiä käsitellään Kemijärven tuulipuistohankkeiden ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa ja Suomen Luontotieto Oy:n laatimassa Kemijärven tuulipuistoalueiden luontoarvojen perusselvityksessä. Sekä arviointiselostus että luontoselvitys ovat silmiinpistävän ristiriitaisia, eivätkä niiden tekijät ole esittäneet tuloksia selkeästi.

Esimerkiksi arviointiselostuksen sivulla 131 todetaan, että Untamovaaran ”lakialueella on säilytetty vanhaa metsää Kemijärven yhteismetsän toimesta. Myös itärinteellä oleva vanhan metsän alue on hakkaamatonta”. Lakialueen vanhan metsän rajat esitetään arviointiselostuksen sivulla 77 kuvassa 28. Itärinteen vanhan metsän alue on esitetty arviointiselostuksen sivulla 127 kuvassa 62. Edellä kuvatun perusteella **vanhan metsän alueita on kaksi**. Siitä huolimatta, että voimalat 8, 10 ja 11 on sijoitettu kuvassa 28 lakialueen vanhan metsän alueen rajojen sisäpuolelle, arviointiselostuksessa todetaan: ”Untamovaaralle suunnitellut voimalat eivät sijoitu tärkeille kasvillisuuspaikoille.”

Lakialueen vanhan metsän alueelle on kuvassa 28 sijoitettu myös useita tielinjauksia. Tästä huolimatta arviointiselostuksessa todetaan: ”Hankealueiden kasvillisuutta suojellaan rakennusvaiheessa suunnittelemalla tielinjaukset niin, ettei arvokasta vanhaa puustoa tarvitse kaataa ja yhtenäisiä metsäalueita säilytetään mahdollisimman paljon.”

Untamovaaran vanhoista metsistä tehtyjä selvityksiä ei voi pitää riittävinä eikä asianmukaisesti laadittuina. Epäjohdonmukaisuuksia on myös arviointiselostuksen sivulla 201 esitetyssä pienryhmäkeskustelun vastineessa, jossa käsitellään vanhojen metsien säilyttämistä. Vastineen mukaan ”tuulivoimalat tuovat verotuloja maanomistajille, jolloin riippuvuus metsätalouden tuloista vähentyy. Tällöin vanhojen metsäalueiden vapaaehtoinen suojelu mahdollistuu ja näin voidaan säästää arvokkaita kasvillisuus- ja pesimälinnustoalueita”. Jo Suomen PEFC-metsäsertifiointin (PEFC FI 1002: 2009) kriteereissä edellytetään, että arvokkaiden elinympäristöjen ominaispiirteet säilytetään. Kriteerissä 10 luonnonsuojelullisesti arvokkaisiin elinympäristöihin luetaan muun muassa puustoltaan vanhat metsät. Tällaisen kohteen ominaispiirteet säilytetään jättämällä metsikkö metsätaloustoimenpiteiden ulkopuolelle. Sellaisten

metsänomistajien, jotka omistavat yli 10 000 hehtaaria metsää, kriteerin tarkoittamaksi vanhaksi metsäksi luetaan kaikki metsät, jotka täyttävät kriteerin vaatimukset metsikön pinta-alasta riippumatta.

Kemijärven yhteismetsä omistaa metsää yli 40 000 hehtaaria (www.kemijarvenyhteismetsa.fi). Ovatko esimerkiksi edellä mainitut Untamovaaran kaksi vanhan metsän aluetta kriteerin 10 mukaisia puustoltaan vanhoja metsiä? Kemijärven yhteismetsä on avohakannut Untamovaaran rinteitä laajalti. **Jäljellä olevien vanhojen metsien todellinen laajuus koko Untamovaaran alueella tulee kiireellisesti selvittää.** Koska metsäsertifioinnin asettamia rajoituksia ei pidetä luonnonsuojelullisesti läheskään riittävinä, tulisi selvityksessä käyttää METSO-ohjelman luonnontieteellisiä valintaperusteita.

Arviointiselostuksen sivulla 232 todetaan, että Untamovaarassa esiintyvän uhanalaisen ”sinipyrstön elinpiiriä uhkaa metsähakkuu, joka tuulivoimaloiden sijoittamisella voidaan estää”. Väite on nurinkurinen ja johdatteleva. Metsäsektori on tuskin Kemijärvelläkään tietämätön METSO-ohjelmasta, jossa kohteen suojelu voidaan toteuttaa ilman tulonmenetyksiä maanomistajalle. Pohjois-Suomessa ohjelmaan voidaan sisällyttää lajistoltaan erityisen monimuotoisia ja runsaslahopuustoisia kangasmetsiä. Metsiköt, joissa on runsaasti osittain lahonnutta puuta, ovat luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä METSO-kohteita, varsinkin jos lahoppu koostuu eri puulajien järeistä yksilöistä (www.metsopolku.fi). Esimerkiksi Posion yhteismetsä on myynyt valtiolle luonnonsuojelualueeksi METSO-ohjelmaan Pölkykankaanniemen runsaslahopuustaisen vaara-alueen (www.ymparisto.fi).

Itä-Lapin kuntien alueella vähiten lakisääteisiä suojelualueita on juuri Kemijärvellä. Kunnan pinta-alasta on suojeltu erittäin vähän, **vain kaksi prosenttia**. Eniten suojelua on Sodankylän alueella, jonka pinta-alasta on suojeltu 28 prosenttia. (Itä-Lapin luonnonvarasuunnitelma, www.metsa.fi)

Suomen tunnetuista lajeista 10 prosenttia on uhanalaisia. Lähes puolet näistä lajeista on uhanalaisia metsätalouden harjoittamisen takia. Uhanalaisten metsälajien suuri määrä kertoo, että on tärkeää suojella jäljellä olevat ikimetsät luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi. (www.metsa.fi)

Metsälajien uhanalaistumiseen on vaikuttanut erityisesti lahoppuun määrän väheneminen, puulajisuhteiden muutokset sekä vanhojen metsien ja kookkaiden puiden harvinaistuminen metsätaloustoimien myötä (Indikaattori ME 13 Metsien uhanalaiset lajit, www.luonnontila.fi).

2. Uhanalainen linnusto

Untamovaaran arvokkaista vanhoista metsistä kertovat myös siellä pesivinä tavatut valtakunnallisesti uhanalaiset lajit kuten sinipyrstö ja uhanalainen lintulaji, joka on erityisesti suojeltava laji. Uhanalaisuuden syy ja uhkatekijä on molemmilla metsälintulajeilla vanhojen metsien väheneminen (Suomen lajien uhanalaisuus 2000). Myös alueellisesti uhanalainen töyhtötiainen esiintyy Untamovaarassa.

Tiedot uhanalaisen lintulajin pesäpaikan sijainnista Untamovaarassa on esitetty erillisellä liitteellä. (Lähetetty postitse.)

Metsähallituksen ohjeistuksen mukaan yksityismailla sijaitsevien suojelemattomien uhanalaisen lintulajin pesäpaikkojen suojelutarve on selvitettävä kiireellisesti, ja sen jälkeen on tehtävä tarvittavat suojelutoimet. **Alueiden käytön suunnittelu edellyttää mahdollisimman tarkkaa tietoa kaikista pesistä ja pesintätilanteesta.** Myös uusien pesien etsintää tulee tehostaa.

Luonnonsuojelulain 47 §:n mukaan erityisesti suojeltavan lajin säilymiselle tärkeän esiintymispaikan hävittäminen tai heikentäminen on kielletty. Kielto tulee voimaan, kun ELY-keskus on päätöksellään määritellyt erityisesti suojeltavan lajin esiintymispaikan rajat ja antanut päätöksen tiedoksi alueen omistajalle.

Luonnonsuojelulain 49 §:ssä säädetään, että lintudirektiivin artiklassa 1 tarkoitettujen lintujen, kuten uhanalaisen lintulajin lisääntymispaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Tästä voidaan myöntää poikkeus vain lintudirektiivin artiklassa 9 mainituilla perusteilla, joita ovat muun muassa kansanterveys ja yleinen turvallisuus, lentoturvallisuus, viljelmille, metsille ja vesistöille koituvan vahingon estäminen sekä kasviston ja eläimistön suojeleminen.

Uhanalaisen lintulajin suotuisan suojelutason määrittelyssä lajin populaation tila on arvioitu epäsuotuisaksi ja riittämättömäksi. Myös lajin elinympäristön tila on arvioitu epäsuotuisaksi ja riittämättömäksi laadullisen heikkenemisen vuoksi.

Suomen lajien uhanalaisuus - Punainen kirja 2010 mukaan lajiston uhanalaistumiskehitys saadaan pysäytettyä vain, jos taantuva lajisto ja niiden elinympäristöt otetaan huomioon kaikessa toiminnassa entistä paremmin ja laajemmin. Ilman aktiivisia toimenpiteitä ei näitä tavoitteita voida saavuttaa. Punaisen kirjan ohjausryhmä ehdottaa, että ”erityistä huomiota kiinnitetään **suojealueverkon ulkopuolisten** muuttuvien ja erilaisten maankäyttöpaineiden alla olevien elinympäristöjen turvaamiseen sidosryhmäyhteistyötä, viestintää ja viranomaisohjausta hyödyntäen”. Ohjausryhmän mukaan punaisen listan lajien elinympäristöt ja lajiston vaatimukset tulee ottaa kaikessa hankesuunnittelussa kattavasti huomioon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää luontoselvitysten kattavuuteen.

Luonnonsuojelujärjestöt ovat laatineet ohjeen ympäristövaikutusten arviointien hyvistä käytännöistä (Luonnon monimuotoisuuden huomioiminen tuulivoimahankkeissa, www.birdlife.fi). Järjestöjen mukaan tuulivoimahankkeet on ohjattava esiselvitysten perusteella paikoille, joilla ne eivät vaaranna merkittävästi luontoarvoja. Muun muassa seuraavat merkittäviä luontoarvoja omaavat kohteet tulee sulkea pois tuulivoimarakentamisen suunnittelusta kokonaan: luonnonsuojelulain mukaiset rajatut uhanalaisten lajien esiintymät sekä tiedossa olevien suurikokoisten uhanalaisten päiväpetolintujen pesien lähiympäristöt **kahden kilometrin säteellä**.

Uhanalaisten petolintujen tiedetään olevan herkkiä maankäytön muutoksille. Uhanalainen lintulaji edellyttää kookkaita pesäpuita ja se suosii iäkkäitä, n. 300-vuotiaita mäntyjä. Vanhojen metsien väheneminen vaikeuttaa uusien pesimäreviirien syntymistä. Läheiseen Kangaslamminvaaraan suunniteltu tuulipuisto heikentää osaltaan uhanalaisen lintulajin elinympäristöä alueella. Yhdessä Untamovaaraan sijoittuvan tuulipuiston kanssa hankkeista aiheutuvat haitat olisivat **kestämättömiä**. Lajin olisi mahdotonta löytää lähistöltä uusia sopivia elinympäristöjä.

Luonnonsuojelujärjestöt toteavatkin ohjeessaan, että mikäli tehtävissä selvityksissä käy ilmi, että tuulivoiman hankealueella on merkittäviä luontoarvoja, tulee hankkeesta luopua tai supistaa hankesuunnitelmaa siten, ettei näiden arvojen säilyminen vaarannu.

Tuulipuistohankkeen johdosta olosuhteet Untamovaaran alueella muuttuisivat niin, että arvokkaat elinympäristöt pirstoutuisivat ja uhanalaiset lajit olisivat vaarassa hävitä kokonaan. **Tämän vuoksi vähintään voimalat 4, 5, 6, 7, 8, 10 ja 11 tulee jättää hankesuunnitelman vaihtoehtojen ulkopuolelle.**

Mielipide B

Vaikutusalueella sijaitsee vedenottamo, joka tulee ottaa huomioon tuulimyllyjä sijoitettaessa. Hetteestä on mitattu tuotto 400 m³/vuorokausi.

Mielipide C

Kokonaisuutena Kemijärven tuulipuistohankkeista Oxford Intercon Finland Oy:n tilauksesta WSP:n laatima arviointiselostus on pintapuolinen tarkastelu, joka on toteutettu ensisijaisesti kirjoituspöytätyönä toimistossa lähdekirjallisuutta ja vain muutamia kohdealueeseen toteutuneita maastokäyntejä suorittaen. Prosessin aikana WSP:n ja Oxford Intercon Finland Oy:n edustajat kutsuivat sattumanvaraisesti joitakuita kemijärveläisiä pariin, kolmeen keskusteluun, joihin osallistuivat myös maanvuokraajan eli Kemijärven yhteismetsän edustajat. Olin yhdessä tällaisessa tilaisuudessa viime toukokuussa, minun lisäksi paikalla oli kolme maanomistajaa sekä kaupungin, yhteismetsän, Lapin ELYn ja yritysten edustajat. Näitä keskusteluita voidaan kutsua keskusteluiksi, mutta ei millään muotoa kuulemistilaisuuksiksi, joissa saataisiin kattava kokonaiskuva valitsevasta tilanteesta.

Esitys kuulemisten ja katselmusten järjestämiseksi:

Esitän, että Lapin ELY YVAN yhteysviranomaisena edellyttää hakijalta (O.I.F) perusteellisten kuulemistilaisuuksien järjestämistä koko kohdealueen ja sen vaikutuspiirissä oikeuksia omistaville. Tuulipuistohanke on laajavaikutteinen kokonaisuus Kemijärven kaupungin alueella ulottuen koko kaupungin ylitse aivan lounaisosasta koilliseen kulmaan. Laajavaikutteisuus ilmenee maantieteellisenä alueena, Kemijärven keskeisen tunnusmerkin vaaramaisemien muuttamisaikana, maastossa laajana tieverkostona, jota myllyalue tarvitsisi.

Erityisenä huomiona panin merkille arviointiselostuksessa sen, että selostuksessa esitetyt havainnekuvat, piirrokset ja valokuvat täyttivät vain kenties selostuksen visualisointiin tarvittavaa tehtävää, mutta informaationsisällöltään ne ovat törkeällä tavalla puutteellisia, virheellisiä ja vääristeltyjä. Esimerkiksi valokuvissa ei todellisuus avaudu, kuvia on linssivalinnalla manipuloitu ja useita kuvia otettu esim. maantien päältä – ikään kuin paikalliset ihmiset asuisivat ja eläisivät maanteilla. Maantieltä otettu kuva on tilanne, joka avautuu vain hetkellisesti tiellä kulkevalle, ei yhtään mitään muuta.

Todettakoon, että esimerkiksi Untamovaaran päältä voi ikimetsäalueen reunalta ottaa esteettömästi valokuvia jokaiseen ilmansuuntaan, mm kaupungin keskusta ja Suomutunturin matkailualue näkyvät hyvin. Järven rantailla olevat kylät Joutsijärvi, Soppela, Räisälä, Isokylä ja Lehtola näkyvät, samoin maisemassa kymmenien kilometrien päässä olevat teleliikenteen mastot (50-80 m), joten on selvää, että napakorkeudeltaan 130 metrin tuulimyllyt (max 180 m) näkyvät myös kaikkiin ilmansuuntiin kymmenien kilometrien päähän, ja varsinkin retkikohteena kiinnostavan kulttuuri- ja sotahistoriallisen Untamovaaran lähialueelle.

Esitys havainnollistamisen parantamiseksi:

Esitän, että Lapin ELY yhteysviranomaisena vaatii hakijalta asianmukaisia, perusteellisia ja todellisesta tilanteesta oikeaa informaatiota antavia havainnekuvia, piirroksia, grafiikoita, valokuvia ja laskelmia tuulimyllyjen vaikutuksesta. Tällaisen tiedon esittäminen on tarpeellista, jotta todellisuudessa voidaan ryhtyä muodostamaan käsitystä siitä, miten tuulivoimalat todellisuudessa vaikuttaisivat Kemijärvellä paikalliseen luontoympäristöön, asumiseen, asukkaisiin, elinkeinoihin, työllisyyteen, kiinteistöjen arvoon sekä erilaisiin toimintoihin ja aktiviteetteihin eri vuodenaikoina. Tällaista tietoa tarvitsevat kaikki asianosalliset sekä päättäjät, jotta he kykenevät valvomaan oikeuksia ja muodostamaan mielipiteensä.

Ympäristöministeriöllä, Valtion Teknisellä Tutkimuslaitoksella ja esimerkiksi Kanadassa Zaragusan yliopistolla on valmiita tietokoneohjelmia, matemaattisia malleja, joilla esimerkiksi erilaisten äänien, valon, ilmapvirtausten ym. vaikutuksia voidaan havainnollistaa, kun ohjelmiin syötetään kutakin havainnointia varten tarvittavat suureet. Muun muassa äänien vaikutuksia voidaan esittää tallentamalla laskentaohjelmaan säätietoja, kohdealueen maanpinnan muotoja ym. suureita.

Esitys luontoon, maisemaan, kulttuuriin, historiaan sekä taloudellisen toiminnan tuloksellisuuteen liittyvien asioiden selvittämisestä:

Esitän, että Lapin ELY yhteysviranomaisena edellyttää hakijaa tai muuta asiaan liittyvää asianmukaista tahoa selvittämään perusteellisesti luotettava tavalla tai ympäristöministeriön, Museoviraston ym. viranomaisten kanssa sen, millä tavalla suunnitteilla oleva hanke soveltuu kaikkiin niihin kansallisiin ja kansainvälisiin sitoumuksiin ja sopimuksiin, joita Suomella on maisemansuojelusta, luontoon liittyvästä suojelusta (esim. Untamovaaran ikimetsäalue), pohjavesialueiden suojelusta ja pohjavesialueista. Samoin esitän, että yhteysviranomaisena vaatii perusteellista selvitystä kohdealueen kulttuurihistoriallisista kohteista ja alueista, sekä historiallisesti merkittävistä kansallisista alueista (esim. Joutsijärven kylä ympäristöineen).

Esitän, että yhteysviranomaisena kehottaa hakijaa etsimään todellisia vaihtoehtoja Untamovaaran 11:lle myllykeskittymälle jostakin muualta tarkastelun kohteen olevalta alueelta, jotta Untamovaaran ikimetsäalue n. 350 m merenpinnan yläpuolella pulppuavine lähteineen saa jäädä nykyiseen tilaan yhteismetsälle, joka voisi kehotuksesta tai omatoimisesti hakea alueen suojelu- ja luontomatkailukohteeksi ja saada siitä korvaukset vallitsevan käytännön mukaisesti valtiolta.

Esitän myös, että Lapin ELY vaatii selvitystä Kemijärven kaupungilta ja yhteismetsältä kohdealueen taloudellisen toiminnan arvosta ja

tuotomahdollisuuksista ennen tuulimyllyjä lokaalissa ja globaalissa markkinassa sekä tuulimyllyjen rakentamisen jälkeen alueen taloudellisen toiminnan tuotomahdollisuuksista lokaalissa ja globaalissa markkinassa.

Esitys tiedottamisen parantamiseksi

Kokonaisuudessaan prosessia on vaivannut alusta alkaen puutteellinen tiedottaminen asianosaisille. Esimerkiksi kaikki hankkeeseen välittömästi kytkeytyvät maanomistajat, kiinteistöjen omistajat, asukkaat ja yhteisöt ja yhdistykset eivät ole saaneet asiasta asianmukaisia yhteydenottoja ja tietoja, koska ilmeisesti esimerkiksi asian esittelytilaisuuksista, hankkeen aloittamisesta ja hankkeessa työstyestä aineistosta ei ole mennyt informaatiota likimainkaan kaikille niille, joille se pitäisi perille ja tiedoksi saattaa kuntalain ja hallintomenettelystä säädetyn lain tiedottamiseen liittyvien velvollisuuksien mukaisesti.

Esitän, että Lapin ELY velvoittaa hakijaa ja yhteistyökumppaneitaan (kaupunki, yhteismetsä) hankkimaan käyttöönsä ajan tasalla olevat yhteystiedot ja tiedottamaan välittömästi lain vaatimalla tavalla kaikille välittömästi asiassa oleville asianosaisille, jotta he osaavat tiedon saatuaan valvoa etujaan ja muodostaa mielipiteensä asiasta.

Esitys hyötyjen ja haittojen konkretisoinnista

Esitän, että Lapin ELY velvoittaa hakijaa, Kemijärven kaupunkia ja yhteismetsää esittämään selkeällä tavalla kaikki hyödyt ja haitat, sekä selvittämään hankkeesta aiheutuvat vahingonkorvausvastuut sillä tavalla, että Kemijärven tuulipuistoalueen asukkaat, kiinteistöjen ja oikeuksien omistajat, yhdistykset ja yhteisöt, kaupunki, paikkakunnan poliittiset päättäjät ja eri elinkeinojen harjoittajat voivat selvityksen perusteella muodostaa mielipiteensä hakijan esittämään hankkeeseen. Mitä Kemijärvi ja kemijärveläiset tästä hankkeesta hyötyvät, mitä he tässä hankkeessa menettävät?

Esitys oikeudellisen avun järjestämisestä

Esitän, että Lapin ELY edellyttää hankkeessa myös sitä, että kohdealueella oikeuksia omistaville (asukkaat, elinkeinot, yhdistykset, yhteisöt, kiinteistöjen omistajat) järjestetään kunta- tai valtio- taloudellisia ja asiantuntijaresursseja avuksi ja käyttöön siten, että po. asianosaiset kykenevät asianmukaiseen asianhoitoon ja valvomaan oikeuksiaan ko. hankkeessa.

Mielipide D

Muistutus on pitkä (68 s.). Muistutuksessa esitetyt asiakohdat ovat:

- Meluselvitykset ja –mallinnukset ovat virheellisiä.
- Maisemahaittojen arvioinnit ovat puutteellisia ja tarkoitushakuisia.
- Lentoestevalojen haittojen arviointi on puutteellinen ja riittämätön niin ihmisiin kuin eläimiin kohdistuvien haittojen osalta.
- Varjojen välkkymisen arviointi on täysin virheellistä ja puutteellista.

- Luontoon ja luontoarvoihin kohdistuvien vaikutusten arviointi on riittämätöntä.
- Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ja maakuntakaavan vastaisuus estävät hankkeiden toteutumisen, mitä ei ole YVA-selostuksessa asianmukaisesti huomioitu.
- Sosiaalisten haittavaikutusten arviointi ja ihmisten mielipiteiden huomioiminen on alle kaiken arvostelun.
- Voimalinjojen (keskijänniteilmajohdon) vetämiseen tarvitaan maanomistajien luvat.
- Hankkeiden vaikutuksia maaperään ja vesistöihin ei ole riittävässä määrin huomioitu.
- Liikenteeseen kohdistuvia vaikutuksia ei ole riittävässä määrin huomioitu.
- Vaihtoehtojen arviointi ja vertailu on tehty silmiinpistävän tarkoitushakuisesti ja YVA-lainsäädännön vastaisesti.
- Hankkeet ovat valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vastaisia.
- Kemijärven tuulivoimahankkeet ovat maakuntakaavan vastaisia.
- Melumallinnuksen virheiden takia meluhaittoja ei pystytä arvioimaan.
- Kemijärven oloihin soveltumattoman tasamaalle tehdyn melumallinnuksen puutteet ja virheet.
- Tieliikenteen melu ja muut melulähteet tulisi myös ottaa huomioon.
- Meluhaitan häiritsevyyden aliarviointi ja melun terveyshaittojen sivuuttaminen.
- Melumallinnuksen epäluotettavuutta lisää myös melun leviäminen tuulen suuntaan.
- Melun (riittämättömätkin) ohjeavot ylittyisivät luonnonsuojelualueilla Natura-arviointi tulisi tehdä jo yksistään meluhaitan takia.
- Varjojen välkkymishaitan arvioinnissa ei ole huomioitu eri vuodenaikoja – kesällä aurinko paistaa läpi vuorokauden.
- Lentoestevalojen vilkkuminen näkyisi hyvin ainakin 50 km:n päähän – haittaa ei ole mallinnettu eikä muutenkaan huomioitu.
- Voimaloiden ja asuinkiinteistöjen etäisyyksissä on virheitä – voimalat tulisivat lähemmäksi asutusta kuin YVA-selostuksessa annetaan ymmärtää.
- Virkistyskäytössä ei olisi mitään mieltä voimalahankkeiden turmelemalla Kemijärvellä.
- Tuulivoimalat karkottaisivat matkailijat – turistien mukaan tuulivoimalat eivät sovi Lapin maisemiin.
- Sosiaalisten ja taloudellisten vaikutusten arvioinnit ovat riittämättömiä.

- Ihmisten mielipiteistä ei tosiasiallisesti piitata – mielipiteitä kartoittavia menetelmiä käytetään Oxford Intercon Finland Oy:n intressien ajamiseen.
- Aikataulu on epärealistinen – mitään perusteluja ei esitetä keskeneräisten relevanttien selvitysten sivuuttamista ja ohittamista.
- Toistaiseksi löytämättömiäkään muinaisjäännöksiä ei saa lain mukaan turmella.
- Turvallisuusriskit rajoittaisivat virkistyskäyttöä ja porotaloutta laajalti.
- Maisemavaikutusten arvioinnit ovat riittämättömiä ja tarkoitushakuisia – edes karttaesityksiä voimaloiden näkymisestä ei ole viitsitty tehdä.
- Puutteelliset ja virheelliset havainnekuvat vääristävät maisemahaittojen arviointia.
- Luontoselvitykset ovat riittämättömiä ja haittavaikutuksia luontoarvoihin vähätellään kautta linjan.
- Miksi arvokkaita luontotyyppejä ei huomioida eikä muutoinkaan välitetä lintu- ja luontodirektiiveistä?
- Ailanganselkä on kokonaisuudessaan hyvin arvokas luontokohde.
- Natura-arviointien tarveharkinta on puutteellinen – Natura-arvioinnit ovat välttämättömät.
- Hankealueilla ja niiden ympäristössä esiintyy luontodirektiivin liitteen IV lajeja, joiden elinympäristöjä ei saa heikentää eikä hävittää.
- Mahdollisuuksia luontoelämyksiin ei saa turmella tulevien sukupolvienkaan osalta – esimerkkinä Kuusivaara-Mömmövaaran hankealue ympäristöineen.
- Tuulivoimalahankkeet ovat toteuttamiskelvottomia myös lintuihin kohdistuvien merkittävien haittavaikutusten takia.
- Kasvillisuuden pois raivaaminen 120 hehtaarin alueelta ei ole vaikutuksiltaan vähäistä.
- Metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä ei saa pilata tuulivoimarakentamisellakaan.
- Hankkeet vaarantaisivat lähteet ympäristöineen sekä pohjaveden.
- Tuulivoimalahankkeiden vaikutuksista maa- ja kallioperään sekä vesistöihin.
- Yleistä hankkeen aiheuttamista vesistövaikutuksista.
- Liikenteeseen kohdistuvien vaikutusten arvioinnit ovat puutteellisia.
- Jääriskianalyysia ei ole tehty.
- Vaikutukset ilmaliikenteeseen on puutteellisesti selvitetty.
- Vaikutuksia Barentsin käytävään ei ole huomioitu.

- Tuulivoimahankkeiden vaikutuksista puolustusvoimien toimintaan, viestiyhteyksiin ja tutkiin.
- Muita havaintoja liikenteelle aiheutuvista vaikutuksista.
- Arvioinnin epävarmuustekijöistä ja yhteisvaikutuksista muiden tuulivoimahankkeiden kanssa.
- Geomorfologiset arvot kuten muinaisrannat tulisi selvittää ja arvioida hankkeiden vaikutukset geomorfologisesti arvokkaisiin kohteisiin.
- Vaikutukset tv-kuvaan, kännykkäverkkoon ynnä muuhun vastaavaan ei ole selvitetty eikä arvioitu.
- Teknistaloudelliset seikat eivät ole riittävä kriteeri tuulivoima-alueita sijoitettaessa.
- Vaihtoehtojen tarkoitushakuinen vertailu ei täytä lainsäädännön vaatimuksia.
- Maisemahaittojen vertailu rinnastamalla voimalat hakkuualueisiin on tarkoitushakuista.
- Vaikutukset pohjavesiin, lähteisiin, noroihin ja muihin vesiin.
- Yksistään meluhaitat estävät hankkeiden toteuttamisen.
- Liikennevaikutusten arviointi ja vertailu on riittämätöntä.
- Sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia on arvioitu ja vertailu tarkoitushakuisesti.
- Kemijärven alueiden virkistyskäytössä ei olisi enää mitään mieltä VE1:ssä ja VE2:ssa.
- Ilmastovaikutusten arvioinnit ja vertailut eivät myöskään kestä kriittistä tarkastelua.

Mielipide E (Pro Kemijärvi ry)

Pro Kemijärvi ry on syntynyt tarpeesta vaalia kotiseudun luontoarvoja, joista ajankohtaisin on tällä hetkellä Kemijärven kallisarvoisen järvimaiseman suojeleminen. Yhdistyksen säännöissä edellytetään toimenpiteitä, joilla edistetään luontoarvojen säilymistä.

Pro Kemijärvi on järjestäytynyt yhdistykseksi ja merkitty Patentti ja rekisterihallituksen rekisteriin 23.09.2011 numerolla 206468. Yhdistyksen puheenjohtaja on Veikko Niemelä.

Kemijärven tuulipuistohankkeet

Kemijärven tuulipuistohankkeet ovat lähteneet liikkeelle maanhankinnan kautta tekemällä pitkäaikaisia vuokrasopimuksia maanomistajien kanssa. Kemijärven yhteismetsä on eri puistokohteissa ollut määrältään merkittävä yhteistyö-/sopimuskumppani. Hankkeisiin valitut vaarojen ja tunturien laet on "vallattu" ilman,

että alueelle olisi maakuntakaavassa osoitettu tuulipuiston paikkaa. Vuokrasopimusten teon jälkeen hankkeesta vastaavat tahot ovat edellyttäneet Kemijärven kaupungilta yleiskaavamuutosta tuulipuistoalueiksi. Kemijärven järvi- ja vaaramaisema on niin ainutlaatuisen upea, ettei alueen maisemahelmiä ole lupa turmella tuulipuiston torniviidakkoon.

Pro Kemijärvi on seurannut Kemijärven tuulipuistojen kehityshankkeita. Mielestämme hankkeessa esitetyt 3 MW:n teholuokan tuulivoimalat eivät sovellu esitettyihin paikkoihin eivätkä lainkaan herkün järvimaiseman ympäristöön. Voimaloiden tornit ovat 120 metriä korkeita ja roottorin halkaisija on 107 metriä. Weckmannin selvityksen mukaan tornit näkyvät maisemassa 400 kertaa tornin korkeusmitta eli voimalat voidaan havaita 48 kilometrin etäisyydeltä. YVA-selostuksessa esitetyt havaintokuvat eivät anna todellista näkemystä siihen, miten tuulimyllyt sijoittuvat järvimaisemassa.

Oxford Intercon Finland Oy:n tuulipuistohanke on siinä mielessä omituinen, että hanke on lähtenyt liikkeelle väärästä päästä: voimassa olevassa maakuntakaavassa ei alueelle ole osoitettu tuulipuistovarauksia. Liikkeelle on lähdetty oman käden oikeudella varaamalla voimalakäyttöön alueen komeimmat vaarat olkoonkin, että vuokrasopimuksia on tehty maanomistajien kanssa eikä mitään laitonta ole siinä mielessä tehty. On huomattava, että maakuntakaavan merkintöjen mukaan esim. Ailanka – Mömmövaaran ja Untamovaaran alueille on osoitettu näköalamerkintä ja että ne kuuluvat matkailualueeseen.

Tuulipuisto edustaa teollista voimantuotantoa, jolloin vaaran laki muuttuu teollisuusalueeksi. Tämä edellyttää muutoksia ja hyväksyntää maakuntakaavaan ja yleiskaavaan sekä mahdollisen asemakaavan laadinnan alueelle. Oxford Intercon Finland Oy on edellyttänyt Kemijärven kaupungilta yleiskaavan valmistelua ja hyväksyntää tuulipuistohankkeilleen. Lapin liitto on myös asetettu maakuntakaavan muutosvaatimusten eteen.

Asetelma on outo, koska yleensä tuulipuistoalueet tutkitaan huolella etukäteen ja ne käsitellään ensin maakuntakaavan tasolla, missä tuulipuistoille osoitetaan tuotantoalueet. Nyt hankkeen hakija on rakentanut kiireen, jolla kaavoitus pakotetaan pikapäätöksiin. Kiireen takana lieenee pelko korotetun syöttötariffin menettämisestä. Kiire on hakijalla, ei luvan myöntäjällä. Tilanne on johtamassa Kemijärven osalta villiin ratkaisuun ja homma etenee nurinpäin. Pro Kemijärven mielestä maakunnan virkamiesten ja päättäjien tehtävä on ratkaista suunnitteilla oleva yleiskaavan valmistelu siten, että Kemijärven kaunis vaaramaisema ei ole uhattuna. Muistutusvaiheessa olevassa YVA-selostuksessa ei ole osoitettu tuulipuistoille vaihtoehtoisia sijoituspaikkoja, joita Kemijärveltäkin kyllä löytyy. YVA-selostus nojaa pääosin hakijan esittämiin vaihtoehtoihin, joita Pro Kemijärvi tulee vastustamaan. YVA-selostuksella ei ole juridista sitovuutta, joten se on pikemminkin hankkeen työmaapöytäkirja projektin tulevista tavoitteista ja reunaehdoista kuin peruuttamaton lupa-asiakirja. Tiedossamme on, että meneillään oleville tuulipuistohankkeille ei voimassa olevassa maakuntakaavassa ole vahvistettua asemaa. Lapin liiton uusi tuulipuistonselvitys on valmisteilla ja tulee julki tulevan syksyn 2011 aikana, mutta Itä-Lapin maakuntakaavan päivitys aloitetaan vasta vuoden 2012 loppupuolella.

Nykyinen Lapin liiton laatima erillisselvitys tuulivoimatuotantoon parhaiten soveltuvista tuntureista ja vaaroista: Viiteen 1 mukaan Lapin liitto on teettänyt 8.3.2005 Electrowatt-ekono / Jaakko Pöyry Group yhtiöllä selvityksen tuulivoimaloiden teknistaloudellisista edellytyksistä ja kohteiden valintakriteereistä. Seuraavassa on tuotu esille ympäristövaikutusten kriteerit:

7. Ympäristövaikutusten arviointikriteerit	18
7.1 Selvitetyt vaikutukset ja alueiden soveltuvuuden vertailukriteerit	18
7.2 Vaikutukset maisemaan, kulttuuriperintöön	22
7.3 Vaikutukset luonnonympäristöön.	25
7.4 Vaikutukset asumisviihtyisyyteen sekä taajama- ja kyläkuvaan	26
7.5 Vaikutukset porotalouteen ja matkailuun	29
7.6 Vaikutukset liikenteeseen ja puolustusvoimien toimintaan	31

Selvityksen sivuilla 88 – 94 on käsitelty Kemijärven ympäristössä olevia potentiaalisia tuulipuistokohteita:

2.1. Kemijärven pohjoispuolella sijaitseva Jäkälätunturi. Soveltuvuus tuulivoimala-alueeksi maakuntakaavaan:

Teknistaloudellinen tarkastelu	Varauksin
Vaikutustarkastelu	Melko huonosti
Suositellaan jatkosuunnitteluun	Ei

2.2. Kemijärven Peniötunturi, Vierustunturi ja Petäjäselkä sekä Posion Vierusvaara. Soveltuvuus tuulivoimala-alueeksi maakuntakaavaan:

Teknistaloudellinen tarkastelu	Varauksin
Vaikutustarkastelu	Varauksin
Suositellaan jatkosuunnitteluun	Ei

Jaakko Pöyry Groupin tekemän selvityksen mukaan ei Kemijärven pohjoispuolelta eikä sen eteläpuolelta ole löytynyt tuulipuistoon sopivia kohteita. Kappaleen 7 arviointikriteerit huomioiden ei Kemijärven järvimaiseman ympäristöstä ole kelpuutettu ainuttakaan muuta vaaraa tai tunturia varsinaiseen tarkasteluun, koska ne eivät läpäise käyttösoveltuvuutta tuulipuistotarkoitukseen esitettyjen kriteerien perusteella. Itä-Lapin maakuntakaavassa Kemijärven maisemallisesti herkälle vaara- ja tunturialueelle on osoitettu matkailullinen merkitys. Ailankatunturin alue kokonaisuudessaan on todettu merkittäväksi maisema-alueeksi samoin kuin Rytilehtolan ja Untamovaaran alueet.

Yhteenvetona Itä-Lapin maakuntakaavasta sekä tuulivoimaloiden sijaintipaikoista voidaan todeta, ettei Kemijärven järviympäristöstä löydy tuulivoimatuotantoon osoitettavia alueita. Nyt kuitenkin tuulivoimapuistojen molemmat hankkeet on sijoitettu merkittävien maisemakokonaisuuksien päälle. Maisemallisesti, kulttuurillisesti sekä matkailullisesti mahdolliset tuulivoimapuistot (46 kpl tuulivoimaloita) tuhoaisivat alueet peruuttamattomasti. Alueen asukkaiden, virkistysalueiden sekä matkailun kannalta edellytykset hyvään elämän- laatuun ja elinkeinotoimintaan romahtaisivat hankkeiden myötä tuhoisin seurauksin.

Eri lähteistä on voitu lukea, että Lapin liitto on teettämässä uutta selvitystä hankkeeseen soveltuvista tuulipuistoalueista ja että tämä selvitys julkaistaan pian lähitulevaisuudessa. Oletettavaa on, ettei uusi selvitys ole ristiriidassa olemassa olevan maakuntakaavan tai kuntavisioiden kanssa eikä ole ristiriidassa olemassa olevan tuulipuistoselvityksen kanssa. Mutta tämä on vain hurskas oletamus ja kauhuskenaariossa onkin kaikki Kemijärven vaarat valjastettu tuulipuistoiksi.

Valtioneuvoston tahtotila on osoittaa maahamme jopa 1000 kpl tuulipuistoalueita vuoteen 2020 mennessä, jolloin tuulienergialla tuotetaan tuulisena kautena jopa 2500 MW tehoa hetkellisesti. Tämä ei suinkaan tarkoita, että jokainen korkea vaara tai tunturi tulisi valjastaa voimatalouden käyttöön ympäristöstä piittaamatta. Tässä mielessä on lupa toivoa, että Lapin liitto osoittaessaan uuden selvityksen myötä puistoalueita tuulivoimatuotantoon liitto ei ajautuisi itsensä kanssa ristiriitatilanteeseen myöntämällä voimala-alueita paikoista, jotka eivät sovellu voimassa olevaan maakuntakaavaan eivätkä ole ristiriidassa edellisessä selvityksessä esiin nostettuihin kohteisiin ja niiden voimatuotannollisesti torjuvaan arvioon.

Oxford Intercon Finland Oy:n hankkeessa on Kemijärven järvimaisemasta ”kaapattu” Untamovaara, Kangaslamminvaara ja Kuusivaara-Mömmövaara ja WPD FINLAND OY:n hankkeessa, jota ei nykyinen YVA-selostus koske, on ”kaapattu” Ailankatunturin lakialueet.

Kemijärven alueelta löytyy vaara-alueita, joiden soveltuvuus voimalakäyttöön toteutuisi edellä kerrottuja kohteita paremmin. Varaukset on tehty ennen Lapin liiton tulevaa selvitystä.

Tuulipuistohankkeissa on havaittu outoja piirteitä. Ensimmäinen outous on projekteihin liittyvä kiire, joka ohittaa normaalin kaavaprosessin. Molemmat tuulipuistohankkeen toimijat ovat lähteneet liikkeelle olettamiensa tuulipuistojen maa-alueiden pitkäaikaisilla vuokrasopimuksilla, vaikka hankkeen lupamenettely on täysin kesken ja vaikka maakuntakaavassa ei ole osoitettu tuulipuistolle paikkaa. Käynnistämällä asiassa YVA-prosessi kuvitellaan lupa-asioiden ratkeavan itsestään. Tässä mielessä Kemijärven kaupunkia on lähestytty ja veloitettu kaupunkia laatimaan tuulipuistoille yleiskaava. Kemijärvellä syntynyt ja järjestäytynyt kansalaisten vastaliike Pro Kemijärvi kritisoi voimakkaasti hankkeen mielekkyyttä ja sen luovallisuutta.

Suomi on sitoutunut Eurooppalaiseen maisemayleissopimukseen. Tässä sopimuksessa Suomi on sitoutunut edistämään Eurooppalaisen maisemayleissopimuksen tavoitteita. Suomen lainsäädäntö, hallinnolliset ohjelmat ja käytännöt täyttävät sopimuksen perusvelvoitteet. Maankäyttö- ja rakennuslaki, luonnonsuojelulaki, muinaismuistolaki, maa- ja metsätalouden säädökset sekä muut ympäristön kauneus- ja kulttuuriarvoihin vaikuttavat säädökset auttavat edistämään sopimuksen tavoitteita. Sopimuksen perusteella kemijärveläisillä on oikeus järvimaisemaan ja oikeus vaatia sen säilyttämistä nyt ja myös tuleville sukupolville.

”Eurooppalainen maisemayleissopimus eli maisemasopimus on Euroopan neuvoston sopimus, jonka tavoitteena on maisemien suojelun, hoidon ja suunnittelun

edistäminen sekä eurooppalainen yhteistyö maisema-asioissa. Se pyrkii lisäämään tietoisuutta maisemien arvosta, merkityksestä ja muuttumisesta. Maisemasopimus on osa kulttuuriperintöä ja kulttuuriympäristöä käsittelevää Euroopan neuvoston sopimusperhettä.

Eurooppalainen maisemayleissopimus allekirjoitettiin Firenzessä lokakuussa 2000. Sopimuksen on allekirjoittanut 35 Euroopan neuvoston jäsenmaata, ja se on voimassa jo 29 maassa. Sopimus pannaan toimeen kansallisin keinoin ja kunkin maan omaan toimintaympäristöön sovittaen. Suomessa sopimus ja siihen liittyvä laki ovat olleet voimassa 1.4.2006 lähtien.”

Maisemasopimus velvoittaa myös maakuntakaavaa. Voimassa olevassa maakuntakaavassa nyt vallatut tuulipuistoalueet on merkitty merkittäviksi maisemapaikoiksi. Perin outoa olisi, jos maakuntakaavan päivityksen jälkeen samat alueet muuttuisivat tuulipuistoiksi sopiviksi voimantuotanto-alueiksi. Maisemat eivät ole muuttuneet ja ovat edelleen merkittäviä luonto- ja maisemakohteita. Ainoa mikä tuntuu muuttuvan on asukkaiden suhde rahaan. Globaali raha näyttää saavan alueen muutamia ihmisiä luopumaan yhteisestä maisema-aarteesta.

Mikäli maakuntakaavalla ei voida ohjata mm. tuulivoimaloiden sijoitusta maakunnan syrjäisiin osiin, niin silloin kaava on heikko työkalu kuntakehitykseen. Valitettavaa olisi, jos ahne ulkomainen pääoma voisi tulla Kemijärven luontomaisemaan harjoittamaan verovaroin tuettua tuulivoimalabisnestä ilman maakuntakaavan kontrollia ja ilman asukkaiden laajaa hyväksyntää hankkeelle. Molemmat tuulipuistohankkeet edustavat sen kokoluokan suurprojekteja niin taloudellisesti kuin myös rakenteellisesti, että hankkeet tulee hyväksyttävä ensisijaisesti maakuntatasolla maakuntakaavaan ja vasta sitten käynnistää yleiskaavan laadinta ja mahdollisesti tarpeelliset asemakaavat. Nyt näitä periaatteita ei ole noudatettu.

Huomioita YVA-selostuksesta

Maisemahaittoja ei ole tuotu esiin riittävän laajasti. Niitä on tarkasteltu ainoastaan lähialueita koskien, vaikka maisema on yhteinen kaikille kemijärveläisille. Havaintokuvat eivät anna todellista kuvaa tuulimyllyjen sijoittumisesta järvi- ja vaaramaisemassa. Maisema-arvon merkitystä matkailun kehittämisessä ei ole riittävästi arvioitu.

Virkistyskäytön arviointi on tehty puutteellisesti. Se kohdistuu lähinnä nykytilaan ja ainoastaan lähialueille. Ei ole huomioitu luontomatkailun asettamia vaatimuksia. Arvioinnissa ei ole huomioitu myöskään riittävästi turva-alueiden laajuutta, joka etenkin talviaikana rajoittaa laajan alueen esim. kelkkailijoilta ja vaeltajilta. Tuulimyllyjen siipien jäätymistä ei ole vielä täysin ratkaistu. Kun tuulimyllyjä on jonossa esim. 10 ja talviaikainen turvaetäisyys on satoja metrejä, turva-alue kasvaa huomattavan suureksi. Tältäkin osin selvitys on puutteellinen.

Poronhoidolle Oxfordin 35 tuulimyllyn sijoittaminen tuo rajoituksia. Sen lisäksi, että menetetään isoja laidunalueita, turva-alueet etenkin talvella rajoittavat laiduntamisen lisäksi myös poronhoitajien liikkumista alueilla. Tuulimyllyjen meluvaikutusta poro- ja hirvieläimiin ei ole riittävästi selvitetty. Kuitenkin on tiedossa, että tuulimyllyjen värähtelyt synnyttävät myös ns. infraääniä, joita ihmiskorva ei kuule. Tutkimuksin on

osoitettu, että eläimet karttavat alueita, joissa infraääni jatkuu toistuvasti. Se on haitallista myös ihmisille, usein heidän sitä kuitenkaan tiedostamatta.

Tuulimyllyjen haitallista vaikutusta matkailuun ja sen kehittämiseen vähätellään YVA-selostuksessa. ”Ylimalkaisesta” selostuksesta saa sen kuvan, että Kemijärven matkailu keskittyy pääosin vain Pyhä- ja Suomotunturille. Kemijärven kaupungin strategiassa on kuitenkin näiden alueiden lisäksi painopisteenä kaupungin keskustan ja luontomatkailun kehittäminen. Kun nyt kaavaan suunnitellut tuulimyllyt näkyvät maisemakuvassa kaupungin keskustaan saakka, niiden sijoittelua ei voine vähätellä. YVA-selostuksessa annetaan jopa erityiseen sävyyn ymmärtää, että tuulimyllyt toimisivat matkailunähtävyytenä. Kukahen tällaisen väittämän uskoo? Vakuudeksi kerrotaan, että Hailuodon tuulimyllyistä on tulossa paikallinen ”matkailuryssä” ja että San Fransiscon Golden Gate siltaakin käy vuosittain ihailemassa miljoonien matkailijoiden joukko. Tällaiset vertailut ja lausumat vievät pohjaa pois koko YVA-selostukselta ja sitä lukeva saa entistä enemmän johdattelevan kuvan selostuksen laatijan puolueettomuudesta.

Maankäytön arvioinnissa on lähes täysin sivuutettu tuulimyllyalueiden vaikutus maa-alueiden, asunto- ja lomatonttien arvonmenetyksiin. Myös valmiiden rakennusten, omakotitalojen, loma-asuntojen ja muun maanomistuksen arvoalennukset olisi tullut huomioida laskelmina ja arvioina selostuksessa. Viittaus muualla Euroopassa tehtyihin tutkimuksiin ei ole missään olosuhteissa verrattavissa kemijärveläisten arvonmenetyksiin. Tältä osin selostus on todella puutteellinen. Arvonalennukset eivät kohdistu ainoastaan tuulimyllyjen lähialueille, kuten selostuksessa annetaan ymmärtää, vaan arvonmenetykset kohdentuvat laajaan joukkoon kiinteistönomistajia laajan Kemijärven vesistön ympäristössä. Tuulimyllyalueiden lähi-/rajanaapurit ovat suoraan ja välittömästi menettämässä huomattavia osia kiinteistöjensä arvoista. YVA-selostuksessa ei ole millään tavalla esiintuotu arvonalennusten korvaamista. Kuka ja kuinka korvataan suoranaiset haitat ja arvonalennukset. Tämä tulisi ehdottomasti käydä selväksi YVA-selostuksesta.

Sosiaalisten vaikutusten arviointi selostuksessa on myös kohdennettu vain myllyjen lähialueille. Jo nyt käydyn kansalaiskeskustelun aikana on käynyt selville, että sosiaaliset vaikutukset koskettavat suurta joukkoa kaupunkilaisia. Etenkin nuoret kokevat tuulimyllyjen tulon ristiriitaisena. Arvioinnissa olisi ehdottomasti tullut käyttää tietolähteenä kaupunkilaisille tehtyä laajaa kyselyä tai muuta selvitystä riittävän tiedon pohjaksi. Muualla tehtyjä tutkimuksia sosiaalisista vaikutuksista ei voida käyttää vertailupohjana arvioitaessa vaikutuksia Kemijärvellä. Sosiaalisten vaikutusten arvioiden kohdalla viitataan pienryhmäkeskusteluihin joita järjestettiin 2 kertaa. Kun tiedossamme on, että keskusteluihin kutsuttuina osallistui vain 10-12 henkilöä kerrallaan ja nekin suurelta osin kaupungin virkamiehiä ja Kemijärven yhteismetsän osakkaita ei voi muuta kuin ihmetellä, miten tältä pohjalta voidaan YVA-selostukseen ylipäätään kirjata mitään asiantietoa hankkeen sosiaalisista vaikutuksista?

YVA-selostuksessa viitataan Kemijärven aluekehityksen ja elinkeinopolitiikan osalta mm. bioenergiaan ja annetaan johdatteleva kuva siitä, kuinka tuulimyllyt olisivat kaupungin strategiassa mukana. Näin ei kuitenkaan ole, vaan strategiassa on vahvasti esillä järvi, luonto ja elämysmatkailun kehittäminen, jota vastaan suurien tuulivoimaloiden sijoittaminen Kemijärven maisemakuvassa sen arvokohteisiin sotii vahvasti.

Työllisyysvaikutusten alueellinen arviointi on selostuksessa todella puutteellinen. Arvioinnissa käytetään johdattelevasti koko tuulivoimatuotannon työllistävää vaikutusta mitattuna suunnittelupöydältä valmiiksi asennettuun tuotteeseen saakka. Näin osoitettuna arviointia lukeva saa todella positiivisen kuvan hankkeen työllisyysvaikutuksista paikkakunnalle. Kemijärven kaupunginhallitus on huomannut myös selostuksen tältä osin puutteelliseksi ja vaatii lisäselvityksiä. Lopullista päätöksentekoa varten tarvitaan yksityiskohtaisia ja todelliseen tietoon perustuvia laskelmia hankkeen mahdollisista työllisyysvaikutuksista alueelle.

Lopuksi Oxford Intercon Finland tuulivoimahankkeen koko kuva.

Hankkeen puuhamiehet (Oxfordin) tiedostavat Kemijärven kaupungin vaikean tilanteen Stora Enson Kemijärven tehtaan lopetettua toimintansa. Ottavat yhteyttä muutamaa avainhenkilöön, jota kautta saavat yhteyden strategisesti tärkeisiin maanomistajiin. Kemijärven yhteismetsän johtoryhmä 3 henkilöä ja 2 suurta yksityistä maanomistajaa, jotka ovat myös suurimmat yhteismetsän osakkaat, tekevät alustavat vuokrasopimukset tuulimyllyjen sijoituspaikaksi vuoden 2009 marraskuulla. Oxford Finland lähettää Kemijärven kaupungin tekniseen virastoon kaavahakemuksen keväällä 2010, jonka tekninen lautakunta käsittelee juhannusviikolla 22.06.2010. Esittelijänä Kemijärven yhteismetsän osakas Tapio Pöyliö ja päättämässä lautakunta, jonka jäsenistä lähes puolet on myös Kemijärven yhteismetsän osakkaita. Kaupungin toimistot menevät kiinni 04.07.2010 ja hankkeesta ei kaupungilla juuri kukaan tiedä mitään. Ensimmäinen kuulemistilaisuus järjestetään joulun alla 16.12.2010 ja YVA huomautusaikaa annetaan 30 vrk, johon saadaan hieman jatkoaikaa. Suurelta osin yhteismetsän maille sijoittuvien tuulimyllyjen kaavaa alkaa valmistelemaan yhteismetsän osakas kaupungingeodeetti Tapio Pöyliö. Vaihtoehtoisia sijoituspaikkoja tuulivoimaloille ei etsitä.

Edellä kerrottuun viitaten, on moraaliselta kannalta täysin tuomittavaa, että jokin ulkomainen taho voi tällä tavoin tulla Lapin neitseelliseen maastoon harjoittamaan voimantuotantoa. Tuulipuistohankkeiden eteneminen tulisi priorisoida huomioiden alueen asukkaiden näkemykset ensisijaisena lähtökohtana. Kun/jos hankkeelle on saatu asukkaiden laaja hyväksyntä, niin sitten edetään maakuntakaavan kautta yleiskaavaan ja itse laitosten suunnitteluun. Nyt on tehty täysin toisinpäin. Parhaat paikat on vallattu eikä asukkailta ole kysytty mitään. YVA-prosessi on muotomääräinen lain kirjaimen täyttävä selostus, jonka vaikutus hankkeen etenemiseen on tapahtumia dokumentoiva ilman ohjausvaikutusta. Toimijoiden skenaarioissa on merkitty jo päivämäärät, jolloin tuulivoimalat tuottavat tehoa verkkoon. Hyvä kysymys kuuluu: Onko mitään tehtävissä? Onko globaali raha maakuntakaavaa vahvempi? Yleinen ja yhteiskunnallinen etu ei vaadi perustettavaksi tuulipuistoja ulkomaiseen omistukseen. Valtioneuvoston tahtotila on korvata Suomen energiatuotantoa uusiutuvalla energialla kuten tuulivoimaloilla. Kotimaista energiaa kotimaisille markkinoille. Paheksuttavaa on, että ulkomainen toimija saa mahdollisuuden kotiuttaa uusiutuvasta energiasta saatavat päästöyksiköt oman kotimaansa hiilijalanjäljen pienentämiseen sekä kotiuttaa voimaloiden tuoton omaan taskuun.

Ikävintä tässä asiassa on se, että virkamiehet joiden pitäisi pysyä hankkeen valmistelussa puolueettomina, ovat osoittaneet monin tavoin olevansa hankkeen puolesta. Tästä on osoitettavissa useita esimerkkejä, jotka on myös dokumentoitu.

Kun ja jos hankkeen toteuttamisessa joudutaan oikeusprosesseihin, dokumentit tullaan avaamaan asiatiedon perusteeksi. Lopuksi Pro Kemijärvi pyytää koko kaavaprosessin keskeyttämistä siksi ajaksi, jotta YVA-selostukseen tulleet vaatimukset ja muut asiaselostukset tulevat riittävästi huomioiduksi.

Mielipide F

YVA -selostuksessa on useita puutteita, virheitä ja ristiriitaisuuksia.

Jäljempänä tässä lausunossa käytetään – maanmittari Väinö Calamniuksen vuonna 1900 laatiman, Kemijärven isojakokartastoon tunnuksella VIII: 12 kuuluvan kartan nimistön mukaisesti – nimeä Paloselkä alueesta, jolle on suunniteltu voimalat 1-6, nimeä Untamovaara alueesta, jolle on suunniteltu voimalat 7,8,10 ja 11 ja nimeä Kiimavaara alueesta, jolle on suunniteltu voimala 9.

Untamovaara (VE1 7,8; VE2 7,8,10,11)

Allekirjoittanut tuntee varsinaisen Untamovaaran hyvin kahdenkymmenen vuoden ajalta.

Untamovaaraa ei ole tutkittu kaikilta kohdealueilta. Suomen Luontotieto Oy on tehnyt luontoarvojen selvityksen touko-syyskuussa 2010 pohjakarttana 18.3.2010 laadittu hahmotelma, jossa olevat numerot eivät täsmää joulukuiseen eivätkä uuteenkaan voimalanumerointiin. Kuvausten perusteella on mahdoton sanoa, mihin myllyn paikkaan selvityksessä viitataan. Yli neljä kilometriä pitkän vaarajonon hahmottaminen ei ole onnistunut mm. lakialueiden leveys ei tule näkyville ja syntyy vaikutelma laen yli ulottuvista avohakkauksista. Kuvien ja niiden kuvatekstien välillä on selviä ristiriitaisuuksia.

Untamovaaran vanhojen metsien monimuotoisuusarvotutkimusta METSO- ja suojelukriteerein ei ole vielä tehty, vaikka ELY-keskus on YVA-ohjelmavaiheessa lausunnossaan 14.2.2011 sitä vaatinut. Sen sijaan Suomen Luontotieto Oy tutkimuksessaan kesältä 2010 nojautuu vain METE-kriteereihin tutkittaessa alueen kasvillisuus- ja muita luontoarvoja.

Lähde- ja norotutkimuksissa on puutteita. Esimerkiksi pohjoinen kosteikkonoro ja Uomannenäkkeeseen laskeva lähdenoro ovat jääneet huomioimatta. Näitä ei siis ole vasta esiteltyyn Kemijärven kaupungin kaavaluonnokseenkaan piirretty, koska Suomen Luontotieto Oy:n luontoarvojen perusselvitystä on siinä käytetty pohjana. Pohjoisen noron yläpuolinen kosteikko on hyvin lähellä voimala 11:lle kaartuvaa tietä.

Tutkijat Oja ja Oja eivät ole löytäneet yhtenäistä, selvästi pilkotettua vanhaa polkua, joka kulkee yhtenäisenä läntisen lähdenoron ja sen yläpuolisen kosteikon välistä jyrkähkön rinteiden hakkaamattomassa vanhassa kuusikossa koskemattomalle luonnontilaiselle laelle (Untamoselkä), jossa ei ole mitään muita kulku-uria kuin tämä polku, noin kahden kilometrin matkan ja jatkuu Untamoahon itä-koilliseen kärkeen metsäautotien kaarteeseen Kuusivaaran kohdalla. Ei ole inventoitu karsikkopuita eikä tutkittu niiden ikää. Joukossa on luultavasti satoja vuosia vanhoja kilpikaarnaisia lakkapäpetäjiä. Yhden paikallisesti tunnetun karsikkopuun on erityisesti todennut myös paikalla viime elokuun 30. päivänä käynyt maakunta-arkeologi.

Mainittua, aikaisemmin karttoihin merkittyä polkua ei ole näkyvissä YVA-selostuksen pohjakartoissa. Nyttemmin on Maanmittauslaitoksen kartoittaja maastokartan täydentämiseksi käynyt polun läpi. Polku, joka mainitaan 1800-luvun asiakirjoissa ja yllä viitatussa isojakokartassa ja jonka paikallinen väestö muistaa toisen maailmansodan tapahtumien mukaan saksalaisten huoltotienä, on ainoa hakkuilta säilynyt vanhan historiallisen metsäpolun katkelma seudulla.

YVA-selostuksessa eri yhteyksissä oleva kuvamateriaali antaa virheellisen käsityksen nyt vielä hakkaamattoman lakialueen todellisesta laajuudesta. Suunnitelluista voimaloista on kohteet 8 ja 10 merkitty mainitulle hakkaamattomalle vanhan metsän alueelle ja kohde 7 on laelle ulottuvalla tuoreella hakkauksella.

Mikäli rakennettaisiin vain voimalat 1-6 ja 9 ja vastaavasti rakennettaisiin useampi voimala jo nyt suunnittelun voimalan 9 lisäksi Kiimavaaraan, voisi Untamovaaran vielä hakkaamaton luonnontilainen lakialue tuottaa Kemijärven yhteismetsälle ja koko paikalliselle väestölle hyötyä virkistysalueena, joka mahdollisuus menetettäisiin suunnitellun tuulivoimarakentamisen myötä peruuttamattomasti.

Kemijärven kaupungingeodeetin jo nyt julkaistu kaavaluonnos suurelta osin perustuu edellä mainitulla tavalla keskeneräiseen ja osin puutteelliseen ja virheelliseen YVA-selostukseen.

Kemijärven pääjärven ja Soppelan kylän maisemalle aiheutuva haitta

YVA-arviointiselostuksessa käytetyt kuvantamis- ja mallinnusmenetelmät koskien Untamovaara-Paloselkä –alueelle suunniteltujen tuulivoimaloiden vaikutusta mm. Kemijärven Kisanlahden ja Soppelan kylän maisemaan eivät anna todenmukaista kuvaa voimaloiden vaikutuksesta Soppelan ja Kisanlahden alueen näkyviin ja niiden virkistysarvoon.

Merkittävin järvimaisema tultaessa maanteitse Soppelaan on pääjärven ja Kisanlahden välillä oleva Hanhikannan pengertie, jonka lisäksi merkittävä näköalapaikka on Kisanlahteen pistävä, väestön vilkkaassa käytössä oleva venelaituri ja kumpaankin paikkaan Untamo-Paloselkä –alueen tuulivoimalat näkyisivät erittäin hallitsevasti, ottaen huomioon niiden korkeus verrattuna itse vaara-alueen korkeuteen järven pinnasta.

Tilannetta ei voi arvioida sisämaassa, puiden reunustamilla kohdilla tarkoitushakuisesti otetuista valokuvista, joissa Untamovaara-Paloselkä –suunnan horisontti ei laisinkaan näy. Edellä mainittujen syiden vuoksi Untamovaara-Paloselkä –alueen muuttaminen tuulivoimapuistiksi ei ole suotavaa.

Lisäselvitysten hankkiminen

Tarvitaan lisäselvityksiä Untamovaaran vanhojen luonnontilaisten metsäalueiden arvosta. Kemijärven yhteismetsä on näihin päiviin asti säilyttänyt kyseiset metsäalueet hakkaamattomina. Mainitut alueet on myös 1890-luvulla ja 1920-luvulla

jakokunnan yhteismyynteihin perustuneissa suurimittaisissa kaupallisissa hakkuissa ilmeisesti tarkoituksellisesti säästetty.

Kauas näkyvän avohakkuun laen yli yhteismetsän rajan pohjoispuolella on tehnyt yksityinen metsänomistaja, mikä on nähtävissä hyvin allekirjoittaneen ottamasta valokuvasta Varpuvaarasta itään Untamovaaraa kohti (KUVALIITE 1). Yhteismetsälle kuuluvan lakialueen eheys näkyy myös päinvastaisesta suunnasta Kylmäjärveltä luoteeseen otetusta valokuvasta (KUVALIITE 2). Hakkaamattoman lakialueen leveys itä-länsisuunnassa voimaloiden 8 ja 10 kohdalla on yli 500 metriä, mikä ei ilmene YVA-selostuksen kuvamateriaalista, eikä myöskään yllä mainituista liitekuvista.

On myös selvitettävä uhanalaisen sinipyrstön reviirialue, joka on Suomen Luontotieto Oy:n selvityksissä arvioitu ilmeisesti todellisuuteen nähden aivan liian pieneksi, ottamatta huomioon kaikkia vanhoja metsäalueita Untamovaarassa.

Mielipide G

Muistutus on pitkä (37 s.). Muistutuksessa esitetyt asiakohdat ovat:

- Tuulivoimaloiden kokoluokka
- Hankkeen tunnusluvut ja taloudelliset vaikutukset
- Tunnuslukuja
- Hankkeen valtakunnallinen merkitys
- Verotulot ja tuulipuiston tuotto
- Ehdotus osakkuudesta ja voiton jaosta
- Haittavaikutukset
- Maisemahaitta
- Meluhaitta
- Varjostumahaitta
- Kulkemisen estevaikutukset
- Rakentamisen haittavaikutukset
- Tuulivoimalan ilmastotavoite
- Alueen virkistys- ja matkailukäyttö
- Vaikutuksen kohteena linnusto, kasvillisuus, lähteet ja norot
- Vaikutuksen kohteena maisema, melu ja liikenne
- Vaikutuksen kohteena taloudelliset seikat, elinkeinot, virkistyskäyttö
- Vaikutuksen kohteena ilmasto

Mielipide H

Kemijärven tuulivoimahankkeen metsästyksellisistä vaikutuksista toteamme YVA-selostuksessa seuraavat puutteet:

Selostuksessa ei ole todenperäisesti selvitetty hankkeen vaikutuksesta alueen linnustoon. Tuulimyllyt tuottavat paljon meteliä usean sadan – eläimille usean kilometrin päähän. Mikä vaikutus melulla tulee olemaan kanalintujen pesintään? Lintukannat ovat olleet viime vuosina erittäin heikkoja ja pelkona on, että kannat heikkenevät myllyjen vaikutuksesta edelleen.

Selostuksessa esitetyt hirvieläinten kulkureitit eivät mielestämme ole oikein piirretty eivätkä perustu mihinkään tutkimuksiin. RKTL antaa näistä tutkittua tietoa.

Tiedämme amerikkalaisesta tutkimuksesta, jossa on todettu tuulimyllyjen suuresta negatiivisesta vaikutuksesta sorkkaeläimiin. Myllyt aiheuttavat korkeita ja matalia ääniefektejä, joita ihmiset eivät kuule, mutta eläimet kuulevat. Vaadimme tällaisen selvityksen tekemistä.

Metsästys on erittäin kiinteä ja olennainen osa maaseudun sosiaalista elämää. Vaadimme selvitystä metsästysmahdollisuuksien heikkenemisen vuoksi paikkakunnan sosiaaliseen yhteisöelämään. Selvityksessä väitetään perusteettomasti, että vaikutuksia ei ole, mutta asiaa ei ole mitenkään tutkittu. Tämä pitää selvittää.

Maaseutuelinkeinojen yksi tulevaisuuden aloista on luontomatkailu ja kaupallinen metsästys. Miten myllyjen rakentaminen tulee vaikuttamaan tähän meille tärkeään elinkeinomuotoon?

Mielipide I

Huomautamme kohteliaimmin Kemijärvelle suunnitteilla olevia Oxford Intercon Finland Oy:n tuulivoimalahankkeita koskien, että Kemijärven järvi- ja vaaramaisema ei ole sopiva paikka tuulivoimaloille. Tuulimyllyt tulisivat kaikkien upeimpien ja korkeimpien vaarojen päälle, joten ne näkyisivät harmillisesti järvimaisemassa maisemaa halliten hyvinkin kauas.

Ailankatunturin-Kuusivaaran-Mömmövaaran alue on hyvää retkeilymaastoa ja etenkin idän suuntaan näkymät vaarojen päältä ovat komeat! Lapsillekin alue on kiintoisa retkikohde. Ailankatunturin-Kuusivaara-Mömmövaaran alue on toistaiseksi ollut varsin turvallista ja rauhallista aluetta retkeilyyn, ja etenkin lapsille on suuri elämys päästä telttaretkelle luontoon. Lomailu maastossa yöpymisineen Ailankatunturin-Kuusivaara-Mömmövaara-Ottavaaran alueella on mukavaa 'akkujen lataamista' työelämän vastapainoksi ja nokipannukahvittelu maisemia ihailen on aina yhtä hieno elämys. Säästettäköön Kemijärvi ja Ailankatunturin-Kuusivaara-Mömmövaaran alue tuulivoimarakentamiselta.

Mielipide J

Kemijärven tuulipuistohankkeisiin tehdystä YVA-selostuksessa ovat seuraavat puutteet ja väärät tiedot.

1. YLEISTÄ

YVA-selostukseen on saatu paljon sivuja selvittämällä paljon sellaisia asioita, jotka eivät ole ollenkaan olennaisia ja joilla ei ole mitään merkitystä koko YVA-selvityksessä. Esimerkiksi päästöjen vaikutuksilla ei tässä tapauksessa ole mitään relevanttia roolia selostukseen ja se vain sekoittaa ihmisten ajatuksia. On naurettavaa ja lukijaa aliarvioivaa alkaa vertailla, jonkun pakettiauton päästöjä tuulivoimalaan.

Samoin selostuksessa on jätetty selvittämättä asioita, jotka ovat negatiivisia hankkeen etenemiselle. Esimerkiksi talouslaskelmissa ei ole selvitetty minimaalisia verotuloja oikeina ja työllisyysvaikutuksia on vahvasti liioiteltu.

Hankkeen negatiiviset vaikutukset matkailulle on tehty yleistämällä jotain amerikkalaista tutkimusta, jossa olosuhteet ovat aivan jotain toista.

2. AIKATAULUT

Sekä ELY-keskus että Kemijärven kaupungin tekninen lautakunta on valjastettu ja ohjeistettu toimimaan tuulivoimayhtiöiden tekemien aikataulujen mukaisesti.

Tämä kiire on aiheuttanut sen, että ihmisille ja eri järjestöille on jäänyt erittäin vähän aikaa tutustua ja arvioida hankkeen sisältöön ja sen ihmisille ja asukkaille aiheuttamien muutosten mahdollisiin vaikutuksiin. YVA-selvityksestä tuulivoimaloiden vaikutusten selvittäminen paikallisiin asukkaisiin puuttuu, jonka vuoksi asukkaat olisivat tarvinneet enemmän aikaa niiden selvittämiseen.

ELY-keskus ja varsinkin ylitarkastaja Pekka Herva omien sanojensa mukaan on halunnut kiirehtiä hanketta sen vuoksi, että hankkeen aikataulu saadaan aikaiseksi siten, että tuulivoimarakentajat ehtivät päästä mukaan nk. korotettuun syöttötariffiin. Tällä perusteella hankkeen kiirehtiminen on erittäin väärin ja vankka peruste koko YVA-selostuksen hylkäämiselle.

3. PIENRYHMÄKESKUSTELUT

YVA-selostuksen monissa eri kohdissa viitataan pienryhmäkeskusteluihin, joita on käyty 24. - 25.5. Nämä keskustelut olivat täysin hyödyttömiä, koska keskustelijoina oli vain muutama valikoitu henkilö. Osallistuminen keskusteluihin oli rajattu eikä kaikki halukkaat päässeet niihin osallistumaan. Sen sijaan keskusteluihin oli kutsuttu enemmistö myllyjen maanvuokraajan Kemijärven Yhteismetsän edustajia.

YVA-selostuksessa referoidaan useissa kohdin Kemijärven Yhteismetsän edustajien esittämiin argumentteihin. Kemijärven Yhteismetsän edustajat puhuvat myllyjen rakentajien puolesta ja äänellä ja on törkeää vääristelyä referoida heidän

mielipiteitään pienryhmäkeskusteluissa. YVA-selostuksessa tulee pyyhkiä yli kaikki tällaiset pienryhmäkeskusteluihin tapahtuvat viittaukset.

Pienryhmäkeskusteluissa esitettiin hankevastaavan toimesta myös paljon valheita ja vääriä asioita ja englantilaisen Hadley Barretin puheenvuoroja käännettiin tulkin toimesta väärin. Esimerkiksi Hadley Barret esitti, että Kemijärven kaupunki voi kehittää arkista osaamistaan perustamalla tällaisen osaamiskeskuksen. Tulkki käänsi asian siten, että myllyjen rakentaja perustaa tällaisen keskuksen. Paikalla oli kaupungin valtuuston edustajia, joille syntyi aivan väärä käsitys hankkeen työllisyysvaikutuksista.

4. TOIMISTOTYÖ

Koko YVA-selostus on tehty toimistotyönä eikä selvitysten tekijöiden toimesta ole vaivauduttu tutustumaan paikallisiin olosuhteisiin eikä jalkautumaan luonnonarvoiltaan tärkeimmille alueille.

Tämän vuoksi selostus sisältää kautta linjan pahoja virheitä eikä siinä ole ollenkaan selvitetty paikallisten asukkaille tapahtuvia olosuhteiden muutoksi, joita tuulivoimaloiden rakentaminen aiheuttaa.

Esimerkiksi Untamovaaran ikimetsän luontoarvot on kokonaan selvittämättä. YVA-selostuksessa koko ikimetsä on piirretty väärään paikkaan. Kun asiasta kysyttiin eräässä konsultin tapaamisessa, kertoi hankevastaavan edustaja, että Untamovaaraan ei ole ehditty jalkautua.

5. UNTAMOVAARAN IKIMETSÄ

Untamovaaran laki on vanhaa ikimetsää, joka on ainoa vanha metsä koko tällä alueella. Alueen eläimistö ja kasvisto on ainutlaatuinen. Jos hanke toteutetaan edes osaksi, tuhoutuu tämä kallisarvoinen ikimetsä.

YVA-selostuksen sivulla 137 on piirretty vanha metsä vaaran etelärinteeseen. Paikalla on vanhaa ikimetsää, mutta metsä jatkuu vielä selvempänä ikimetsänä noin 2 km matkan vaaran lakia myöten koilliseen ja ulottuu pitkälle pohjoisrinteeseen. Luontoarvojen analysointi tältä alueelta puuttuu kokonaan.

6. KASVILLISUUS

Ikimetsäalueilla kasvillisuuden selvitys puuttuu kokonaan. Esimerkiksi Untamovaaran ikimetsän kasvillisuudesta (jos kasvaa monia uhanalaisia kasveja ja kääpäsieniä) kasvillisuudesta on kerrottu vain kuusi riviä eikä yhtään yksityiskohtaa ole mainittu. Tämän on vahvistanut hankevastaavana selvitys, että Untamovaaraan ei ole ehditty jalkautua.

YVA-selvityksen yhteenvedossa on todettu Untamovaaran kasvistosta ja eläimistä jotakin, mutta miten on voitu todeta, kun niitä ei ole selvitetty.

7. MAAKOTKA

Kummunvaarassa sijaitsee maakotkan pesä. Pesän ovat inventoineet maanvuokraajan Kemijärven Yhteismetsän edustajat. Hirvenmetsästyksen yhteydessä on nähty kahden maakotkan nousevan ammutun hirven suolilta Kummunvaaran läheisyydessä.

Untamovaarassa sijaitsee kotkan pesä. Suomen Luontotieto Oy Jyrki Ojan (tehnyt YVA-selostuksen luontoarvion tuulivoima-alueelle) mukaan Untamovaarassa ikimetsän alueella on maakotkan pesä.

8. MUUT LINNUT

Kuukkeli, ja metso NT-laji (silmällä pidettävä laji) molempia esiintyy Untamovaarassa Kangaslamminvaarassa, Mikonvaarassa, Kummunvaarassa ja Outovaarassa.

Helmipöllö havaittiin viime viikolla Untamovaarassa ja samoin joku muu iso pöllö, joka ilmeisesti oli huuhkaaja.

9. MELUEFEKTIT

YVA-selostuksesta puuttuu selvitys meluefekteistä eri taajuuksilla. Tuulivoimalaitoksen melu on monitaajuuksista, jota ihmiskorva ei kuule, mutta sen haittavaikutuksen ihmisiin ovat kuitenkin olemassa. On olemassa tutkimuksia tästä haittavaikutuksesta, mutta niitä ei selostuksessa ole jostain syystä käsitelty.

Melun vaikutukset eläimiin puuttuvat kokonaan. Eläimet kuulevat paljon korkeampia ja matalampia ääniä kuin ihmiset. Amerikassa on tehty tutkimus tuulivoimalaitosten melun vaikutuksista sorkkaeläimiin. Tutkimuksessa on todettu huomattavia vaikutuksia. Tämä selvitys tulee tehdä myös tähän YVA-selostukseen.

10. VÄLKKYMINEN

YVA-selostuksesta puuttuu kokonaan voimaloiden välkkymisefektin selvitys. Roottorin lavat heijastavat valoa ja aiheuttavat välkkymistä.

11. VALOKUVAT

Valokuvissa on tornien kokoa vääristelty. Esimerkiksi Kummunvaaran päälle tornit tulevat olemaan yhtä korkeat kuin vaara yltää maanpinnan tasosta. Kuvista ei Selostuksen valokuvat on otettu vääristä paikoista ja niitä on manipuloitu väärin. Esimerkiksi Joutsijärven kyläkaupalta otettu kuva on täysin väärä. Jos kuva olisi

otettu 200 m idempää, olisi Untamovaara näkynyt lännessä kokonaan ja pohjoisessa kaikki vaarat Kangaslamminvaara, Outovaara ja Kummunvaara, joihin kaikkiin paikkoihin voimaloita on suunniteltu. Joutsijärven keskustan taloista avautuu juuri sama näkymä, jossa näkyvät kaikki voimalavaarat. Nämä asiat pitää tuoda paikallisille asukkaille selväksi.

Joutsijärven kylän keskustasta näkyy myös Suometunturi ja aivan selvästi Suometunturin päällä oleva puhelinmasto. Etäisyyttä tunturille on n. 15 km. Tämä seikka vahvistaa kuinka selvästi paljon suuremmat tuulimyllyt tulevat kylän keskustaan näkymään.

Suometunturilta otetut kuvat ovat vääristeltyjä. Untamovaaran päältä näkyy koko Suometunturi kokonaisuudessaan. Sen vuoksi on vielä selvempää, että Suometunturista näkyy koko Untamovaara. Samoin Suometunturin kupeesta näkyy Kangaslammin vaara. Kummunvaara, Mikonvaara ja Outovaara.

Kaikista voimaloiden naapurikylistä puuttuvat havainnekuvat. Räisälän ja Soppelan kylien keskustasta näkyvät voimalavaarat keskeisesti, mutta havainnekuvia YVA-selostuksessa ei niistä ole.

12. MUINAISJÄÄNNÖKSET

Museoviraston ja Lapin Maakuntamuseon lausunnoista puuttuvat Untamovaaran vanhan tien merkinnät ja vaaran laella oleva muistomerkki, joka perimätiedon mukaan olisi vanha hautapaikka (merkissä on vuosiluku 1882 ja ortodoksiristi).

Kangaslamminvaaran kupeessa on vanha rakennuksen kivijalka, jossa on ollut joskus asutusta. Sen selvitys puuttuu. Kummunjärven kivikautisten asuinjäännösten selvitys puuttuu.

13. METSÄSTYS

Myllyjen vaikutusta metsästykseseen on vähätelty. On väitetty, että metsästysalueet sijoittuvat usean kilometrin päähän. Kaikissa tapauksissa metsästysalueet ovat aivan myllyjen juurella.

Hirvien kulkureitit on piirretty mielivaltaisesti. Alueelta on käytössä RKTL:n pantahirvien kulkureittejä, mutta niitä ei ole käytetty. Omasta kokemuksesta voin myös kertoa, että hirvien kulkureitit ja asuinpaikat esimerkiksi Untamovaarassa ovat aivan suunniteltujen myllyjen tuntumassa.

Arviot myllyjen vaikutuksesta metsästykseseen on tehty toimistotyönä sellaisten henkilöiden toimesta, jotka eivät itse metsästä. Arviot myllyjen vaikutuksesta metsästykseseen kaikilla alueilla on tehtävä uudelleen.

14. METSÄSTYKSEN SOSIAALISET VAIKUTUKSET

Metsästys on paikallisille asukkaille erittäin tärkeä sosiaalinen harrastusmuoto. Kun myllyjen vaikutuksesta metsästysmahdollisuudet heikkenevät, vaikuttaa se erittäin konkreettisesti ihmisten sosiaaliseen hyvinvointiin tämä seikka on ehdottomasti huomioitava YVA-selvityksessä ja tehtävä tutkielma ihmisten ja paikallisten asukkaiden sosiaalisen hyvinvoinnin kannalta.

15. VAIKUTUKSET KALLIOPERÄÄN JA VESISTÖÖN

Kangaslamminvaarassa on lukuisia luonnon lähteitä ja vesilaskupuroja, jotka jäävät suunniteltujen voimaloiden alle ja niille johtavien teiden alle. Samoin on tilanne Outovaarassa, jossa suunniteltu tie kulkee vaarojen välissä olevan kosteikon ja siellä olevan vesinoron päällä.

Kangaslamminvaarassa on yksi torni suunniteltu melkein juuri samaan paikkaan kuin siellä oleva iso luonnon lähde on. Lähteen ympärillä suomaastoa. Selvitys rakennusmahdollisuudesta ja oikeudesta puuttuu.

YVA-selostuksessa viitataan monessa kohdin, että jokin alue tai hanke yleensä ei ole METE-kartoituksen vastainen. Tämä on väärä toteamus, koska alueelle ei ole tehty METE-kartoitusta. Tarvitaan ehdottomasti kattava METE-kartoitus Kangaslamminvaaran ja Untamovaaran lähteille ja kosteikoille.

16. LOMA-ASUNNOT

YVA-selvityksestä on kokonaan jätetty pois Kummunjärven vanha savottakämpä, joka on nykyään aktiivisessa virkistyskäytössä. Kämpässä pidetään erilaisia tilaisuuksia suurillekin joukoille ja siellä on vieraillut aika ajoittain maamme merkkihenkilöitä ja ylintä johtoa myöten mm. presidentti Mauno Koivisto. Talven aikana kämpä on varattu melkein jatkuvaan käyttöön hirviseurueiden toimesta.

Kämpä sijaitsee lähimmästä myllystä noin 500 m päässä ja vaarana on, että jääpalaset roottorin lavoista lentävät kämpälle saakka. Myös meluefekti on huomattavan suuri.

17. SOSIAALISET VAIKUTUKSET

YVA-selostuksen sivulla 199 on selvitetty hankkeen sosiaalisia vaikutuksia ja referoitu pienryhmäkeskusteluihin. Kuten aikaisemmin on todettu nämä kaksi pienryhmäkeskustelua kaikkine järjestelyineen olivat hankevastaavan puolelta täysin epäonnistuneita.

Mitään kunnon vuorokeskustelua ei syntynyt. Hankevastaava esitteli Powerpoint-ohjelman, joka sisälsi paljon virheitä ja vääristelyitä Tulkkausvirheitä tapahtui.

YVA-selvityksessä mainitaan, että keskusteluihin osallistui 15 henkilöä. Kaikkia halukkaita ei päästetty tilaisuuteen. Tilaisuudessa 25.5.2011 oli osallistujina seuraavat henkilöt:

Jaakko Ojaniemi, ei oltu kutsuttu, mutta osallistui omasta kutsustaan
Anita Ruokamo, Joutsijärven kyläyhdistys
Hannu Kivilahti, poroyrittäjä
Risto Junttila, yhteismetsä
Reijo Kulmunki, yhteismetsä
Eero Törmänen, yhteismetsä
Pekka Herva, ELY-keskus
Tapio Pöyliö, geodeetti
Timo Kyyhkynen, teknisen lautakunnan pj.
Hadley Barret, Oxford Intercon
Maarit Korhonen, WSP-consulting

Toisin sanoen tilaisuudessa oli kutsuttuna kaksi (2) paikallista edustajaa ja yksi (allekirjoittanut), joka osallistui tilaisuuteen oman ilmoittautumisensa perusteella. Kaikki muut olivat joko maan vuokraajia tai muuten jo myllyjen rakentamisessa mukana olevia henkilöitä. 24.5.2011 järjestetty tilaisuus oli samanlainen yksipuolinen ja vain muutamalle kutsutulle asukkaalle järjestetty yksinpuhelutilaisuus.

On törkeätä vääristelyä ja ihmisten loukkaavaan aliarvostusta referoida YVA-selvityksessä mihinkään tällaiseen tilaisuuteen. Lisäksi YVA-selvityksessä painotetaan maanvuokraajien kommentteja, jotka ovat aivan sama kuin myllyjen rakentaja olisi asiasta puhunut.

Vaadin, että tilaisuudet järjestetään uudelleen ja niihin kutsutaan laajempi joukko.

18. VAIKUTUKSET TALOUTEEN

YVA-selostuksessa on harhaanjohtavasti selvitetty hankkeen työllistäviä vaikutuksia. Esitetyt miestyövuodet ovat kokonaismiestyövuosia, joista vain murto-osa toteutuessaan ohjautuu Kemijärvelle.

Kemijärven alue on erittäin herkkä järvimaisema ja kaikki kaupungin strategiat pohjautuvat kauniiseen luontoon ja luontomatkailuun. Kemijärven järvimaisema on ainutlaatuinen Suomessa ja koko Euroopassa.

YVA-selostuksessa on referoitu joitain amerikkalaisia tutkimuksia, joiden olosuhteista ei ole mitään tarkempaa tietoa. Nämä tutkimukset eivät ole millään lailla sovellettavissa Kemijärven olosuhteisiin.

Asia voidaan todeta Suomestakin. Kaikilla alueilla, joihin on rakennettu tuulivoimaa, on maan hinta laskenut ja ihmiset ovat alkaneet myymään kesämökkejään ja asuntojaan toiveissa muuttaa pois alueelta.

Selostuksessa pitäisi ottaa kantaa kuinka paljon loma-asuntoja tulevaisuudessa jää myymättä, kuinka paljon matkailijoita jää tulematta Kemijärven ympäristöön, kuinka paljon maan hintataso ja matkailupalveluiden hintataso kysynnän laskiessa tulee vaikuttamaan alueen talouteen.

Tarvitaan selvitys kuka korvaa maanhinnan alenemisen. Omistan itse joutsijärvellä 600 m Käsmänjokivartta, josta avautuu suora näköala Kangaslamminvaaraan, Kummunvaaraan ja Outovaaraan muutaman kilometrin päähän. On aivan varma, että tonttimaan hinta myllyjen rakentamisen jälkeen laskee.

Vaikutuksia porotalouteen ei ole selvitetty. Kuitenkin on haluttu todeta, että vaikutuksia porotalouteen ei ole.

On erittäin ala-arvoista todeta hankkeen vaikutusten positiivisuus virkistyskäyttöön, kun myllyjen rakentaminen mahdollistaa teiden rakentamisen. Ei luontoon mennä autolla, vaan kävellen. Marjamiehet pääsevät joka vaaraan lähelle nytkin autolla ja metsästys ei saakaan olla liian motorisoitua. Jo nyt tieverkko on liian tiheä oikeaoppiselle metsästykselle.

19. VAIKUTUKSET MATKAILUUN

Vaikutuksia matkailuun ei ole selvitetty tai on ala-arvoisesti viitattu absurdiin toteamukseen, että jossain päin maailmaa ihmiset tulevat katsomaan tuulivoimaloita. Kiistaton totuus on se, että kun on kerran tuulivoimalan nähnyt, ei halua sitä toista kertaa enää nähdä.

Sen sijaan, kun on kerran käynyt hiljaisessa ja mahdollisimman koskemattomassa luonnossa ja kauniissa järvimaisemassa, haluaa tulla sinne uudelleenkin.

Pitää järjestää oma tutkimus ja kysely luontomatkailijoille menevätkö he luontoon katsomaan mieluummin järvimaisemaa vai tuulimyllymaisemaa. YVA-selostuksen toteamukset tässä suhteessa ovat ala-arvoista toimistoihmisen kirjoittamaa roskaa.

20. MAAKUNTAKAAVAN VASTAINEN

Koko hanke on nykyisin voimassa olevan maakuntakaavan vastainen. Lapin Liitto on tehnyt vuonna 2005 selvityksen Kemijärven alueen vaarojen sopivuudesta tuulivoimaan ja todennut, että järvimaiseman vaarat eivät sovellu tuulivoima-alueiksi.

On erittäin väärin, että ELY-keskus on lähtenyt tuulivoimayhtiöiden asialle vastoin maakuntaliiton voimassa olevia ohjeita. Tämä ELY-keskuksen yliaktiivisuus pitää selvittää juurta jaksain mistä se johtuu.

21. VTT SELVITYS TUTKAHÄIRINNÄSTÄ

VTT:n selvitys tutkahäirinnästä valmistuu vasta ensi vuoden puolella. Miten mahdollista, että YVA-selvitys voidaan hyväksyä ennen tällaista selvitystä? Vaadin, että ELY-keskuksen on odotettava VTT:n selvitystä.

22. YHTEENVETO

YVA-selvitys on tehty sivuja kasvattamalla ja olettamalla paljon asioita. Viitteenä on käytetty tutkimustuloksia joiden soveltuvuus tähän projektiin on erittäin epäsopeva. Paljon erittäin tärkeitä paikallista asujamistoon vaikuttavia asioita on jätetty selvittämättä.

Työllisyysvaikutuksia on vahvasti liioiteltu ja annettu hyvin väärä kuva hankkeen työllistämisaikutuksista.

Itä-Lapin tärkeimmän elinkeinon, matkailuelinkeinon tulevaisuuden selvitys on sivuutettu kokonaan ja ala-arvoisesti todettu, että ihmiset tulevat katsomaan tuulivoimaloita.